

له کوتله تر کابله

(یونلیک)

Ketabton.com

فیروز خان صادق

۱۳۹۴ لمریز کال

له کوتله تر کابله

(د کابل یونلیک)

فېروز خان صادق

۱۳۹۴ ل کال

د کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم: له کوتله تر کابله

لیکوال: فېروز خان صادق

خپروندی: د افغانستان ملي تحریک، فرهنگي خانګه

وېبپاڼه: www.melitahrik.com

دیزاینګر: ضیاء ساپی

پښتۍ دیزاین: فیاض حمید

چاپشمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

چاپکال: ۱۳۹۴ ل کال / ۲۰۱۵ م

د تحریک د خپرونو لړ: (۳۳)

یادونه: د چاپ حقوق له ملي تحریک سره خوندي دي او د کتاب د محتوا مسوولیت لیکوال پورې اړه لري.

د تحريك يادښت

د افغانستان ملي تحريك د (۱۳۹۳ ل) كال په پيل كې له خپلو گرانو هېوادوالو سره ژمنه كړې وه چې د دې كال په بهير كې به (شل عنوانونه) بېلا بېل ديني، علمي، ادبي او ټولنيز اثار خپلې ټولنې ته وړاندې كوي. ملي تحريك دا ژمنه د ياد كابل د كب پر (۲۸) مه نېټه پوره او د يوې پرتمينې غونډې په ترڅ كې يې شل عنوانونه علمي اثار هېوادوالو ته وړاندې كړل. ملي تحريك په ياده غونډه كې ژمنه وكړه چې د (۱۳۹۴ ل) كال په بهير كې به انشاء الله د خداى (ج) په نصرت ټول ټال سل (۱۰۰) عنوانه بېلابېل علمي اثار ټولنې ته وړاندې كوي. طبيعي خبره ده چې دا اسانه كار نه دى، ډېر زيات زيار او زحمت ته اړتيا لري، خو ملي تحريك ټينگ هوډ كړى چې خپله دا ژمنه به هم د تېرې ژمنې په څېر عملى كوي. دا اثر چې ستاسو په لاس كې دى د همدې (سل عنوانونو) ژمنه كړو اثارو له جملې څخه دى، چې د چاپ جامه اغوندي. ملي تحريك هيله لري چې له دې اثر څخه به زموږ هېوادوال په زړه پورې گټه پورته كړي. ملي تحريك له ټولو هغو ليكوالو، ژباړونكو، سمونچارو، مالي او معنوي مرستندويانو او چاپ چارو څخه چې ددې اثارو د چاپ په دې ټول بهير كې يې يو بل سره مرسته او ملگرتيا كړې او دا فرهنگي بهير يې بريالى كړى، د زړه له كومې مننه كوي او كور وداني ورته وايي.

د هېواد د فرهنگ د ښېرازۍ په هيله

د افغانستان ملي تحريك فرهنگي خانگه

د پښتنو د لوی کور افغانستان پر لور یو سفر

ښاغلی فیروز خان صادق نه یوازې یو ښه شاعر، ژورنالیست، کالم لیکونکی، ریډیو پاکستان کوهات کې اوونیزه خپرونې پیشکوونکی، یو ښه انسان، د کوهات د بابرې باندې اوسېدونکی، د کوهات د سیمټو کارخانې کې یو مزدور کار، یو محنت کش انسان، یو خواره سړی، په دې ټولو خویو باندې په رښتیا فیروز خان صادق دی، د پښتنو لوی کور افغانستان ته کوم سفر د استاد اسماعیل یون او د افغانستان د ملي تحریک په بلنه کړی وو، د هغې ډېر حال احوال دوی پخپل یونلیک کې بیان کړی دی، هسې خو هغه ټول ملگري چې دوی سره په سفر کې شریک وو، هغه د دې سفر سلطاني گواهان دي، خوزه یې پکې په گواهی ورکولو کې ډېر باوري گڼلی یم، نو ځکه یې ماته په دغه یونلیک د څه لیکلو وړاندیز کړی دی.

د ټولو نه وړاندې به د سفرنامې (یونلیک) په هکله یو خو خبرې وکړو، حمید وصال چې د انجمن ترقی پسند بنو په یوه غونډه کې کوم لیکچر ورکړی دی، د هغې نه یو څو ټکي ستاسو په حضور کې وړاندې کوم، هغوی وايي؛ چې ژوند پخپله یو سفر دی، سفر د حرکت نوم دی، چې مختلف آخونه لري لکه جسماني سفر، ذهني سفر، معاشي سفر، د انسان په فطرت کې

بې چېنې ده او د خپلې بې چېنې په سوب انسان په يوه ځای کې تم شوی نه دی، سفر د پرزيات افاديت لري، چې د انسان په تجربه او مشاهده کې اضافي کوی او سفر کونکی چې د سفر نه بېرته راشي، نو خپل کلي او قام ته نوې نوې خبرې راوړي او د مختلفو ملکونو او وطنونو د تهذيب، ثقافت او رواياتو نه خپل خلک خبروي، پخوا به د ليک لوست د نشتوالي په سوب سيلانيانو د خپل سفر حالونه په زباني توگه خلکو ته ويل او د دې نوو نوو خبرو په بنياد نړۍ د ترقي او سني پورې ته رارسيدلې ده، نو د انساني ترقي په دې عمل کې د سفر د پرلوی لاس دی، انسان به اول په پنبو يا په څاريو سفر کولو او هغه يو قسم د ستړيا سره مخ و، نو هغه گاهې ايجاد کړو او بيا د سفر د نورو اسانولو د پاره يې جهاز ايجاد کړو او دانن چې جهازونو په سوب انسان خلا ته ورسيدو، دا ټول د سفر کرامات او کرشمې دي. ده وويل چې وړاندې به سفرنامه تش د تاريخ او جغرافيه حصه گڼلې شوه، سفرنامه نگار به چې څه وليدل، نو د فوټوگرافر په شان به يې خوندي کول، خونن د سفرنامه نگار پخپله په سفرنامه کې شامل وی، اوس د ده مثال د فوټوگرافر نه بلکې د انځورگر (مصور) دی، اوس دې پکې د خپلې مرضۍ رنگونه هم اچوي او خپل تجربات او مشاهدات او احساسات هم پکې ځايوي او ددې په بنياد سفرنامه په تخليقي صنفونو شميرلې شي ؛

مخکې ليکي؛ چې ترڅو پورې چې پښتو کې د سفرنامې د
 ليکلو د روايت خبره ده، نو پښتو کې اولنۍ سفرنامه د
 خوشحال خان خټک منظومه سفرنامه سوات نامه ده، چې د
 سوات ښکلي مطالعه پکې وړاندې کړې شوي ده. دويمه
 سفرنامه د عبدالرسول د کشمير ياديري چې نايابه ده، د ابن
 بطوطه سفرنامه ميا عمرالدين په ۱۹۰۸ م کې ژباړلي ده، د مرزا
 دوست محمد سفرنامه سراج الحج په ۱۹۱۱ م کال د ميا محمد
 يوسف د فرائض حج او د نصرالله نصر د امب سفر په نوم
 سفرنامې هم يادولې شي. د هند د آزادۍ د تحريک په لړ کې چې
 کومې يادې سفرنامې مخې ته راغلي دي که څه هم چاپ شوي
 وروستو دي، هغو کې د خدائي خدمتگار سره تړلي يا د
 عبدالاکبر خان اکبر سفرنامه د روسۍ ترکستان او افغانستان
 سفرنامه چې ۱۹۵۸ م کال کې چاپ شوي ده او د ميا اکبرشاه د
 آزادۍ په تلاش چې ۱۹۶۰ م کال چاپ شوې ده، د پښتو د ادب
 حصه گرځېدلي دي، د باچا خان زما حج سفر نومي سفرنامه په
 ۱۹۲۲ م کال کې ليکلې شوې ده، خو چاپ شوې وروستو ده، د
 حمزه بابا نوم په پښتو ادب کې ډېر معتبر دي، څلور سفرنامې
 يې پښتو ادب ته ورکړي دي، دې کې د کابل سفرنامه (منظومه)
 ده، بله يې نوي پښتون په نامه په ۱۹۵۷ م کال چاپ شوې ده،
 چې دا هم د کابل سفرنامه ده، د حجاز په لور نومي سفرنامه يې
 په ۱۹۷۰ م کال کې چاپ ده او د چور سفر يې په رهبر نومي مجله

کې قسطنطوار چاپ شوی ده. پښتو کې د حج په سفرونو ډېرې سفرنامې لیکلي شوي دي، د ذکرشوو نه پرته د سید ضیا جعفری، حکیم عبدالوهاب خرکی، سید جعفر حسین رښتونۍ، میا عبدالرحمان لوگی، قندهار آپریدې سفرنامې د یادولو وړ دي، د سیده فائنه بیگم زما سفرنامه چې پاک و هند نه علاوه پکې د افغانستان او یورپ سفرونه هم شامل دي. د پښتو په یادو سفرنامو کې ذکر کېږي، د طاهر آپریدې سفر پخیر ۱۹۸۵م کال او سفر مدام سفر ۱۹۸۰م کال په نومونو دوه سفرنامې چاپ دي، د آسیر منگل د اماراتو سفر، د محمود آیاز دیدن نه ناوخته راغلو، د افضل شوق او وه گامه مزل او سفر په واورو، د محمد سراج پیښورنه کلکتې پورې چې هغه دغه سفر د سوبه‌اش چندربوس د سل کالیزې په پروگرامونو کې د گډون کولو په غرض کتابي شکل کې راغلي دي، دې نه علاوه محمد نواز طائر د حاتم طائي سفرنامه هم ژباړلې ده، چې په ۱۹۸۹م کال کې شائع شوې ده.

دا و د سفرنامو یو لنډیز چې حمید وصال ډېر په کر او راغونډ کړې وو.

داد کال ۲۰۱۳م کال د مارچ میاشتې واقع ده، چې د افغانستان د ځوانانو ملي تحریک او د ژوندون تلویزیون د استاد اسماعیل یون په بلنه موږ یو ځواکي ملگري د کوهات نه سحر وختي روان شو، عبدالرحمن افغانیار، فیروز خان صادق،

ډاکټر صابر شينواری، جان محمد زرگر، شیررحمن بیتاب
 راسره ملگری وو، طورخم ته په ډېرو کندو کپرو ماسپښین
 ورسیدو، د لوی کور افغانستان د سفر دومره تلوسه وه، چې د
 سفر کړ او راته داسې نه ښکاریدو، چې گوندي مونږ ډېر په
 تکلیف راوړسیدو، بیا هغه وخت خوزمونږ ټوله ستومانی
 ووتله چې کله د طورخم په برید راته د سترې مه شئ لپاره
 استاد اسماعیل یون صیب پوره پوره بندوبست کړې وو، د
 گمرک لوی رئیس راته دومره تود هرکلی اووی، چې داسې
 ښکاریده چې لکه مونږ خپل کور ته راغلی وو او حقیقت هم
 داسې ده، چې د درېو ورځو په استوگنه کې مونږ دا نه دي
 محسوس کړي، چې مونږ مسافریو بلکې داسې مو شمیرلی ده،
 چې د سحر کور نه ورک ماښام کور ته راغلي یو، په گمرک کې
 راسره حسینه گل، وارث خان نایاب، شاهد الله احساس هم
 ملگری شول، هلته د چارواکو سره د دواړه هېوادونو په هکله
 تاوده بحثونه وشول، خو غم او خوشحالی مویوه ده، د یو بل
 ټکونه مویغورنه دی گڼلی بلکې دا مو د یو بل شریک غم
 گڼلی، چې څنگه دا گمرک نه په فلائینګ کوچ کې کیناستونو
 سمدستي ډاکټر صابر شينواری د افغانستان د بېلابېلو سیمو
 تاریخي معلومات رابرسیره کول شروع کړل، ان تر خاص کابل
 ښار پورې دوی به د هرې علاقې تاریخي حوالې بیانواوه، داسې
 محسوسیده لکه د افغانستان د تاریخ یوه غږیدونکی

انسائيکلوپيډيا مونږ سره روانه ده، هر لمحہ به مونږ د هرې سيمې تاريخ پخپلو سترگو ليدو، په ټوله لاره ځای په ځای لوی لوی هوټلونه جوړ شوي وو، د بهرنیو ملکونو اوبه، شربتونه، خوراکی خيزونه او د مسافرو د پاره ټولې آسانتياوې موجودې وې، خود افغانستان روايتی ترڅي چای به ډېرې کمې ملاويدي، خلکو به د الوکانو چپس، پکوړې، ديخ شربتونه بوتلې ډېرې خوښولې، هلته د ځايي اوبو په ځای به د بهرنه راغلی اوبه زياتې خوښولې، وجه ئې دا وه، چې د خلکو اقتصادي حالات هم ښه شوی وو، بله دا چې د کابل خپلې اوبه د استعمال نه وې، د کابل ښار داسې ښکاريدو لکه مونږ چرته يورپ ته راغلی وو، موسم داسې خوندور وو چې شپه مو ډېره په آرام تيره کړه، سحر وختی په لوی هوټل کې ډېر منظم سمينار وو، ۲۹ ليکوالانو او نورينو خپلې ويناگانې وکړې، هر چاته به يو ټاکلې وخت ورکول کېدو، زيات نه زيات لس دقيقې او که چا به خبره اوږدوله، نو د ښار کوربه ورته غږ ورکړو، ډېرې لوی لوی سکالران پکې د افغانستان د ګوډ ګوډ نه رابللی شوی وو او داسې دا سمينار ډېر په منظم ډول پای ته ورسيد، د غرمې ډوډۍ انتظام شوی وو، هلته چې خلکو مونږ ته کومه مينه راکړه، تر اوسه مې هغه نه هيريری، بيا د ژوندون ټيلويزون ته راغلو، د اسماعيل يون ميرمنې د ماښام د ډوډۍ کړې وه، دويمه ورځ د کابل ښار په سيل او وتو، ډېر تاريخی ځايونه مو

اولیدل، خو ما چې هلته د ځوانانو هلې ځلې ولیدې نو دا مې محسوس کړه، چې راتلونکې وخت کې به د ځوانان د هیواد واگې سمبالوی، هر ځوان دوه دوه نوکړۍ کولې، لیک لوست هم کوي، د نوو رسنیو سره کلکې اړیکې لری، د نړۍ په سیاست ښه پوهه لری، د پښتو سره سره په انګلیسي هم ښه عبور لري، زړو افغانانو په مخونو د زړو افغانستان ښې ښانې جوتې ښکاریدې، د پنځه دیرشو کالو د خارجي يرغل او داخلي جنگ باوجود هم د ولس د ځوانانو ارادې ډېرې لوړې ښکاریدې، د ملی تحریک په کوششونو ځای په ځای د چوکونو نومونه د پښتنو اتلانو په نوم لیکلی شوی وو، سره د دې چې وخت په وخت ورته ډېرې ستونزې مخې ته راغلې وې، خو دوی ددې هیڅ پروا نه ده کړې او خپل مرام ته یې ځانونه رسولي، په کابل ښار کې ډېرې لویې لویې هوټلې، مارکیتونه، شادی هالونه، پلن پلن سړکونه، د نوو نوو گاډو پکې درز دروز داسې منظر پيش کولو لکه دلته هر ورځ وادونه کیږی، امن وامن پکې ډېروو، خو بیا هم پولیس ځای په ځای د هر قسمه پیښو ته تیار ولاړوو، درې ورځې مونږ داسې تیرې کړې چې سحر او ماښام به چرته نه چرته یو نه یو ښار وو، دا هر چا دا خواهش وو بلکه ډېره مینه وه، چې دوی غوښتل چې مونږ پخپلې میلمستیا ولمانځی خو وخت به مونږ ته اجازه نه راکوله، داسې درې ورځې تیرې شوې لکه خوب، زمونږ ملګرو

خپلې خپلې کله وټرلې، بیرته خپلې خړې پختونخوا ته روان شو، او داسې چې تر اوسه پورې مو هغه مینه هیره نشوه کومه چې مونږ د ځان سره راوړې وه او یوه ملامتیا ځان سره هغې سیمې ته راوړه، چې دا افغانان وروڼه مونږ ته څومره د قدر په نظرگوري یعنی بیخي د وروڼو په سترگه او زموږ سرکار ورته د تره گر په نظر، دلته مې زړه ډېر خراب شو، او ترڅو چې دا رویه او انسانی تذلیل وي، نو د دواړو ملکونو یوبل سره اړیکې امکان نه لري، چې هغه د وروڼی رسته دوام ولري، حیران په دې یم چې دواړه هیوادونه یو بل سره دومره تړلي دي، چې د ښه او بد تاو یې یو بل ته خامخا رسي، خو په پاکستان او افغانستان دواړو کې داسې قوتونه شته چې هغوی هیڅکله د دواړو هیوادونو تر مینځه کلکه وروڼي او مینه قائم و دائم وي، په دې کې هیڅ شک نشته چې بهرنی او داخلي قوتونه همیشه داسې کوششونه کوي، چې د دواړو هیوادونو تر منځ داسې کرکيچن حالات روان وي، دا دغه ناوړه کار غندنه یوازې په دعا نه بلکه دوا پکار ده. باید دلته یو خبره ورزیاته کړم چې پښتون په دې سیمه کې د ټولنو نه آزان څیز دي او بهرنیو قوتونو ته د داسې قام ضرورت وو کوم چې دوی ډېر په آسانه استعمالوي شي، نو ځکه هره لوبه د دلته شروع کیږي، د مثال په توګه د پاکستان د کرنسی په نوټونو کې د ټولنو نه کم نوټ د لسو روپو دې په کوم چې د باب خیبر تصویر چاپ شوی دی او د

زرو په نوټ د قائد اعظم د قبر تصوير دې او هم دا رنگې د پنځه
سوه نوټ باندې شاهي جومات تصوير دی، د دې مطلب نور څه
کيدې شى چې د ټولو نه ارزان بيعه پکې پښتون دی چې په لسو
روپو هم آخستلې شى.

د تيرو څو لسيزو راهيسې دا هرڅه مونږ پخپلو سترگو گورو او
وينو خو دا چې دا څه کيږي او څوک يې او ولې يې کوي، د دې
نه مونږ ښه خبر يو خو که څه وايو نو وئيلې نشو، که څه ووايو نو
بس دومره چې د داخلي او خارجي قوتونو تر مخه يوه موخه ده،
هغه مو ده چې پښتون قام په معاشي، سياسي، معاشرتي
او مذهبي توگه دومره په کړکيچونو آخته کړي، چې د مخ په تلو
لارې گودرې ورنه خطا کړي، د دې مخنيوي د پاره مونږ سره هيڅ
داسې قوت نشته چې مونږ ترې خپل ځانونه او راتلونکى نسل
وژغورو، هغه د سليم استاد شعر دی چې:

پښتو کوڅه په کوڅه گرځي پښتانه لټوي
پښتون ترمخ په وړاندې ځي چې ما دې نه لټوي

اعجاز خټک

دلاچى

۲۲ مې ۲۰۱۵ م کال

له کوتله تر کابله

انسان د ازل نه په سفرونو او ټپالونو مټين راروان دی يا داسې به ووايو چې سفر او تگ راتگ د يو انسان ضرورت دی. هم دغه وجه ده، چې انسان د هر نوي سفر نه خوند اخلي او د سفر ډېرې پيښې او واقعات چې بيا کله په ليک کې محفوظ کوي، نو دې ته بيا راپورتاژ ويلې شي، خو دغه ليک د سفر د بشپړه معلومات ولری نو بيا سفر نامه بللی شي. په ادب کې د راپورتاژ د ليکلو او د سفرنامو د ليکلو روايت ډېر زوړ دی، خو په دې لنډه موده کې چې پښتو ادب کې خومره سفرنامې او راپورتاژونه ليکلي شوي دي ټولو په ادب کې خپل يو اهميت او مقام ترلاسه کړی دی، نه يوازې دا بلکې په مکمل ډول يې په ادب کې د يو صنف حيثيت موندلی دی، دغه وجه ده؛ چې په دې موده کې دې صنف ته پوره پوره پاملرنه شوی ده، که په سفرنامو او راپورتاژونو خبره کوو، نو خبره به ډېره اوږده شي، خو په لنډو لنډو به راوگرځو. ښاغلی فيروز خان صادق د پښتو ادب او صحافت په حواله يو پيژندلې شوې نوم دی، چې د پښتو صحافت او ادب په ميدان کې خپله يوه پيژندګلو لري، د هغه دا راپورتاژ هم د هغه د صحافتي ژوند فکر او نظريو نچوړ دی، چونکه راپورتاژ هم د صحافت يو مد دی، يوه څانګه ده، نو ځکه د نوموړي دا هڅه د هغه د صحافتي تجزيې او مشاهدې

یوه ښکاره نمونه ده، دا راپورتاژ د پښتنو د لوی افغانستان
 سفري روداد دی، نو ځکه د دې سفر خپله یو رومان هم د دې
 سفر سره تړلې وو، یو روحانی او مسلکی تړون هم د دې سفر د
 مسافرو لاس کلک نیولې وو، چونکه زه هم د دې سفر یو برخه
 وم، نو چې کوم احساس په دې سفر کې ما احساسولې دې،
 ښاغلی فیروز خان صادق د هغې انځورګري هم کړې ده، په ټول
 سفر کې به د ټولو غږیدونکو ملګرو په شتون کې په هم دا
 ښاغلي داسې غلې وو، چې د هغه ژورې چیتیا به په نورو
 ملګرو ساه ډوبې راوسته، خو هغه د دې سفر نه چې څه ترلاسه
 کول، نو د پاره یې د خپلې ژورې مشاهدې سترګې پرانستي
 وې، د هغه ټول قوتونه هم د دې مقصد د پاره وینښ او بیدار وو،
 خو دا پته هله ماته ولګیده چې راته ښاغلي اعجاز خټک د هغه
 دغه مسوده د لیک د پاره په بریښنا لیک راو لیږله او ما چې
 کتاب څنګه څنګه لوستو او پکې غرقیدم نو دا احساس راته
 وشو، چې د دې سفر په ټوله لار او هلته په هر ځای کې دا ښاغلی
 دومره غلی ولې وو؟ بهر حال دا راپورتاژ ډېر خوندور دی، دغه
 سفر چې د کومو کومو پړاوونو نه تیر شوی وو، د مینې او
 جذبې د کومو ګوټ پیرونو نه تیر شوی دی، نو د هغې ټول ټکی
 په ټکی په راپورتاژ کې په ژوندۍ بڼه لیکلی پروت دی، زه د
 دې کتاب د لوستونکو ذوق او مینه نشم خرابولی، چې د خپل
 مضمون د طوالت او ضخامت د پاره ترینه څه ټکي او کرښې را

واخلم، بلکې دا په لوستونکو ته پریږدم، چې په خپله دا کتاب ولولي، د دې نه خوند واخلي، خدای دې وکړي، چې پښتانه د ښاغلي فیروز خان صادق دا د قدر وړ هڅه په درنوټکو اوستایي او دوعا به کوو چې دا راپورتاژ دې د پښتنو د یووالی او تړون یو گام ثابت شي، چې د پښتنو د یو موټي کېدو لاره هواره کړي او دې سره سره دې د استاد اسماعیل یون صیب او د هغه د ملگرو کورونه هم ودان وي، چې د دې مقصد د پاره کار کوي، هیله ده؛ چې پښتنو ادیبانو شاعرانو داسې د پولې یو خوا بلخوا تگ راتگ به هم داسې دوام لري ځکه جه دا پولې او دا کرښې د پښتنو د غسې یووالی او تړون به نور له مینځه وړي او هاغه ورځ لري نه ده، چې ټولې کرښې او پولې به ونړیږي او پښتانه به یو شي.

په درنښت

سیده حسینه گل

مردان

جون ۲۲ مه ۲۰۱۵ م کال

له کوتله تر کابله

افغانستان زمونږ لوی کور دی، په زرهارو کلونو لرغونې تاریخ لري، اسلام دلته د شروع نه د دین د دعوت په برکت خپور شوی دی او بیا په ۲۳ هجري کې د حضرت عمر فاروق (رض) په دور خلافت کې دلته اسلام نور هم پیاوړی شو، هرات، بامیان، فاریاب، بلخ، جوزجان، تالقان او قندهار هم په اسلامي سلطنت کې داخل شو او بیا د حضرت عثمان غني په زمانه کې کابل غزني او یو شمیر نورې سیمې هم د فتحې نه پس په اسلامي سلطنت کې شاملې شوې او یو مضبوط او مستحکم اسلامي افغانستان جوړ شو.

هم په دغه اساس ورسره زموږ د مسلمانانو عقیدت هم دی او محبت هم او بیا د پاکستان سره خويي د دین جغرافیې، کلتور، تجارت، ادب، ځکه نو د دواړو هېوادونو ولس د یو بل لپاره د اخوت، مینې او احترام په جذبو سرشار دي او د یو بل هېواد ته د تگ په وخت ځان مسافر نه احساسوي خصوصاً کله

چې په ۱۹۷۹ کې روسي عسکرو په افغانستان یرغل وکړو، نو د افغانستان مسلمان غیرتي او پتمن ولس د خپل دین او ناموس د حفاظت په خاطر گاونډي اسلامي هېوادونو پاکستان او ایران ته هجرت وکړو، چې زیات شمیر وگړي یې په پاکستان کښی مېشته شو، په دې دوران کې د لرې پښتونخوا ولس دخپلو افغانانو وروڼو خونیندو سره لکه د مدینې د انصارو سلوک وکړو او تر خپله وسه یې د دوی میلستیا وکړه، بلخوا افغانان هم ډېر محنت کش او خواریکښ وو، چې هغوی هم لکه د گیدې تیاري ته نه کیناستل بلکې لکه د زمري یې محنت ته ترجیح ورکړه او کار روزگاري یې شروع کړو په خای ددې چې په نور چا بار جوړ شي، د خپل کور او بال بچ د نفقې گټلو د پاره یې د محنت او مشقت لاره غوره کړه هم دا وه، چې د خپلو انصارو وروڼو خونیندو سره یې ډیر ښه وخت تیر شو.

په دې دوران کې د دواړو هېوادونو د وگړو ترمنځ د دوستۍ او خپلولۍ رشتې سره جوړې شوې، چې ورسره د دواړو هېوادونو د استوگنو د تگ راتگ سلسله نوره هم پراخه شوه او د ډیرو خلکو دا خواهش و، چې مونږ دې د خپل لوی کور سیل وکړو، چې د زمري خخه یې زه هم وم، ځکه چې ما به د خپلو سپین ږیرو او مشرانو خخه د افغانستان خبرې اوریدې

خصوصاً زما د ترور خاوند فتح محمد بابا چې اوس وفات شوی دی، هغه به د کار روزگار په سلسله کې ډیر افغانستان ته تللو او بیا به یې مونږ ته د هغه ځای حال بیانولو چې د وړوکوالي نه زما خواهش وو.

زه چې د ژورنالیزم څانګې ته راغلم او د ورځپاڼه وحدت پېښور سره مې عملي کار پیل کړ ما ویل اوس خو به افغانستان په دورو سترې شم، ځکه چې افغان مهاجرینو چې کوم اوه تنظیمونه جوړ کړي وو وحدت یې اتم تنظیم ګڼلو وحدت د افغانانو په شا کلک ولاړ وو او تر جنګ بندۍ او بیرته تګ او بیا ودانۍ کار په خلوص سره کړی دی. بیا په وحدت کې د افغانستان په موضوع یو شمیر لیکونه او خبرونه هم زما چاپیدل خو د ورتګ نصیب مې نه و شوی او بیا چې په لوی افغانستان کېښی حالات زیات کړ کیچن شو، نو بیا خود تګ نه په نه تګ خوشحاله ووم، خو چې د ملګرو د دورو او هلته د ادبي صحافتي او کلتوري فعالیتونو څخه به خبریدم نو بیا به مې دغه خواهش په زړه کې په غورځنګونو شو.

د کال ۲۰۱۳ د اګست د میاشتې اته ویښتمه نیټه او د چهارشنبې ورځ وه، چې د کال ۱۳۹۲ هجری شمسی د وږی شپږمې نیټې سره سمون خوری سهار د لمانځه نه پس د خپل

کلي نه کوهاتې ښار ته روان شوم، چې په هغه قافله کې شامل شم کومه چې د افغانستان د ملي تحريک او د ژوندون تلویزیون د مشر استاد محمد اسماعیل یون په بلنه کابل ته تلونکې وه او په کوهاتې کې دغه زمه واري او مشري زلمي شاعر او انقلابي زلمي عبدالرحمان افغانیار ته سپارل شوې وه چې د یوې اونۍ راهیسې به یې شیبه په شیبه ماته یادونه کوله چې ځان تیار ساته کابل ته به ځو او چې ما به خپلوانو او دوستانو ته د کابل د سفر خبره کوله، نو هریو به زه منع کولم او ویل به یې چې جنگ او بد امني ده او بیا د پاکستانیانو د پاره خو افغانستان قتل گاه ده او زما ذهن یې داسې کړی و، چې ما ویل بس د تلو سره زما مرگ دی ځکه چې زموږ په وړاندې رسنیو د افغانستان تصویر هم داسې وړاندې کړی و او زما خپلوانو دوستانو که ما ته دا نصیحت کولو نو هغوی گرم نه وو.

خو زما یقین و چې افغانستان زما دویم بلکې لوی کور دی او پخپل کور کې مرگ هم د شهادت مرتبه ده او بل زما لکه د نورو مسلمانانو دا عقیده وه، چې د مرگ نه خلاصې نېشته او کومه ورځ او ځای چې د انسان د مرگ د پاره ټاکلی شوی دی هم هلته به دی رسیږي او هلته به مړ کیږي او هم په دې نیت سهار وختی بازار ته راغلم چرته چې ملگري جان محمد زرگر چې د

پښتو زلمی شاعر او انتهايي خاکسار مخلص ملگری دی زما
 په انتظار و بیا یو بل زلمی لیکوال او مینه وال شیرالرحمان
 بیتاب او انتهايي مخلص ملگری ډاکټر صابر شینواری، او په
 دوبي کی د پښتو ادبي ټولنې باني او (د شور شور خاموشی)
 شعري ټولگې خالق محترم اعجاز خټک او زمونږ د قافلي مشر
 او مهتمم ښاغلي عبدالرحمان افغانیار ټول راغونډ شو او د
 کوتل د تاریخي غرونو څخه مو د طورخم په طرف سفر پیل کړو.

په لاره مې ملگرو ته وویل چې سید صابر شاه صابر ته به
 هم ورځو، ځکه چې هغه سره زما رابطه شوې وه او چې زما د
 کابل د تگ نه خبر شو نو قسم یې راکړو، چې سهار چای به مو
 زما سره وي او که تاسو دلته نه راغلی نو بخښم به مونه ملگرو
 زما سره دا خبره ومنله، خو په دې شرط چې هلته به ډیر نه
 ایساریږو ځکه چې مزل زیات دی او وخت کم او زمونږ موټروان
 هم دا خبره نه منله ما ورته خپله مجبوري او د صابر شاه پیري او
 زورگیری بیان کړه او بیا په ډیر مات زړه یې غاړه کښوده او د
 سهار اته بجې مونږ د سید صابر شاه صابر حجرې ته ورسیدو
 هغه زمونږ په راتگ ډیر خوشحاله شو او د هر یو ملگری یې تود
 هرکلی وکړو د چایو څښلو په دوران کې مو ورسره خبرې اترې
 هم وکړې یو شمیر عکسونه یې هم راسره وویستل او

څه کتابونه او معمار مجله يې ملگرو ته ډالۍ کړل او د کابل د لیکوالو د پاره يې هم مجله او کتابونه را کړل او چې د صابر شاه صابر نه رخصت شوو. نو د طور خم په طرف روان شو، چې د خیبر درې ته ورسیدو نو ماته دا شعر را یاد شو چې :

د خیبر دره خو لار د تلو راتلو ده

په کابل او پېښور کې افغان یو دی

ما چې د خیبر خړو غرونو ته نظر وکړو نو د تاریخ یو لوی باب مې مخې ته راغلو دا هغه تاریخي سیمه او سړک دی چې د افغانستان د ننگرهار ولایت سره د پېښور پیوستون کوي په زرهارو کالونو تاریخ لري دا هغه لاره ده چې د وسطی ایشیا فاتحینو د هندوستان د حملو د پاره کارولې ده هم د غسې مورخین او سلیکري هم پری تلي راغلي دي او د پاکستان د جوړیدو نه پس د دواړو ملکونو تر منځه مهمه تجارتی لاره ده، خو د دومره تاریخي اهمیت لرلو باوجود دا لاره د کنډراتو نمونه وړاندې کوی. هر ځای کې لاره خرابه ده دومره د شوار گزار سفر دی، چې بنده په تگ پښمانه کړي تقریبا ۴۸ کلومیتر

اوږده دا لاره د افغانستان په تگ کې تر ټولو مشکله ده. سره د
 دې چې په دې لاره هره ورځ زرگونه قبایلي پاکستان او افغان
 وگړي سفر کوي د ټرکونو بسونو او نورو گاډو شمیر هم زرگونو
 ته رسي د ناټو د پاره د رسد لاره هم دا ده ولی بیا هم د دومره
 اهمیت باوجود د تگ قابل نه دی. بلخوا په کابل ۲۰۱۲ کې
 پخوانی صدر آصف علی زرداری د دې سړک د جوړولو د کار
 پرانسته هم کړی ده او د یو ايس اید له اړخه ورته تقریبا ۲۷ ملین
 ډالر پانگه هم ورکړې شوې ده، خو په سړک کار دومره په
 سستۍ او لا پرواهۍ سره روان دی چې په راتلونکو لسو
 کالونو کې یې هم جوړیدل مشکل دي.

په دغه ازیت ناک سفر کې ما ته د خاطر افریدي مرحوم دا شعر
 رایاد شو چې:

د خاطر رنگین غزل ته حیرانیږم

په دې څر خیر کې څه دي بې له خاورو

خو زمونږ دا خوش قسمتی وه چې ټول ملگري ښه خوش
 طبیعت او خوش مزاج وو او د یو بل سره په گپ بوخت وو گنې
 یو طرف ته د گرمۍ سخت موسم او بل طرف ته خراب کچه سړک
 او ځای سره په ځای کار کولو په وجه بیا بیا او دریدل چې زیات

وخت مو پکې ضایع شو، خو د دی ټولو مشکلاتو باوجود
 ملگري ښه خوښ وو او په خپرو یې د خوشحالی او تازګۍ
 نڅېښې څرګندې وې. داسې معلومیده لکه چې د مودو مودو
 مسافر خپل وطن ته واپس روان وي په لاره کې هغه تاریخي
 جماعت هم مخې ته راغلو چې څو کاله وړاندې پکې د جمعې د
 لمونځ په وخت ځانمرګی برید شوی وو او یو شمیر ښې ګناه
 وګړي پکې په شهادت رسیدلي وو او جماعت هم شهید شوی
 وو. دغه منظر ټول ملگري غمګین کړل او شهیدانو ته یې دعا
 وکړه په سیمه کې یې د امن لپاره هم لاسونه پورته کړل نور هم د
 سیمې مختلف مقامات زموږ د نظره تیر شو او بیا کله چې موږ
 د طورخم تاریخي درې ته ورسیدو چرته د ډیورنډ کرښه مې
 ولیده، چې د دواړو خواوو پښتانه د یو بل څخه بیلوي لکه چې
 په یو کور کې چې څوک دیوال جوړوی او د کور وګړي د یو بل نه
 جدا کوی دا تر څو تاریخي می هم د ذهن په پردو راخوړ شو چې د
 ډیورنډ د لاسه دا کرښه ولې راکښلې شوې ده او د لوی پښتون
 یو وجود یې ولې دوه ځایه کړی دی او بیا چې د دغه تړون معیاد
 پوره شوی دی، نو ولې په زوړ حال د دواړو هېوادونو دولتونه
 او اولسونه ژوند نه تیروي او د دښمن د تړون پریکړه تر اوسه
 مني او عملي کوي.

دا وخت زمونږ په ساعتونو کې د غرمې يوولس بجې وې د
 طورخم په دروازه د وړو گلاليو کوچنيو په لاسونو کې گاډۍ
 وې او ويل به يې څوک مريضان ضعيفان يا سامان وړي، نو
 گاډۍ حاضرې ده، ځکه چې د طورخم په هډه کې چې مسافر کوز
 شي، نو بيا ډير مزل پياده کوي او پورې غاړه هډې ته ځي نو په
 دې دوران کې مريضانو ضعيفانو ته تگ گران وي او سامان
 هم نه شي وړلی. ما يوه شيبه دا منظر وليدو او دغو گلاليو
 ماشومانو ته ډير خفه شوم ما ويل دا وخت خود دوی د لوبو او
 زده کړو دې د خوشحالي او ازادۍ دې دوی ولې دغو مزدوريو
 ته مجبور کړي شوي دي او پخپلو تنکيو لاسونو درانه پيټي
 وړي، ما ته خپل ضمير جواب راکړو دا هر څه د دې سيمې د
 دښمنانو د سازش نيتجه ده که دوی دلته د جنگ اورونه نه وي
 بل کړي او پردې جنگ يې نه وي راوړی، نو دا خلک به داسې
 پسمانده او ناخوانده ولې وای؟ دوی به هم لکه د نورو
 ماشومانو سبقونه او مکتبونه ويل د خپل هېواد په ودانۍ او
 سوکالۍ کې به يې ونډه اخسته او د خپل سباوون لپاره به يې
 هڅې کولې.

ما په دغه موقع څلور طرفه نظر و اچولو ځکه چې زه په اول
 ځل دلته راغلی وم او په دغه لږ وخت کې مسافرو د تگ په نيت

په وړاندې روان کړو او څو ملگري مو رانه مخکې وروستو شو
 ځکه چې هغوی هلته بلد وو او دوستان یې لرل چې د هغوی سره
 وويني او بیا یې زمونږ د تگ نه خبر کړي عین په دغه وخت
 کښی د پورې طرف نه یو نوی موټر راغلو او زمونږ سره
 اودریدو چې د شا طرف نه یې ټوپک په لاس دوه کسان رابښکته
 شو او مونږ ته یې هر کلی وویلو او په موټر کې یې راته د ناستې
 بلنه راکړه.

زه حیران شوم خو ملگرو تسلي راکړه، چې دا موټر د یون
 صاحب په وینا د گمرک رییس محترم زړه ور خان شینواري
 رالیږلی دی ښه زړه ور کینه او بیا د سترگو په رپ کې مونږ د
 گمرک ودانۍ ته ورسیدو، چې بیخي کمه فاصله کې و او د
 گاډي ضرورت نه و. پیاده هم تللی شوو خود گمرک د مشرانو
 مینه او پیروزینه وه چې په دغه لږ مزل کې یې هم موټر راکړو.

کله چې مونږ د موټر نه کوز شوو نو د گمرک رییس محترم
 زړه ور خان شینواري مدیر ښاغلی قاسم خان ستانکزی او نورو
 کارمندانو زمونږ تود هر کلی وکړو او یوه شیبه یې راسره په
 خبرو اترو کې واپوله چې ډیرې گټورې او معلوماتي خبرې مو
 واوریدې د افغانستان د حالاتو په اړه مو ترې ډیر معلومات ته
 لاسه کړل په دې دوران کې د پښتو یو زلمی شاعر ښاغلی

جاوید شینا هم راغلو ورسره (ستاد سیمې کلیوال یم) کتاب خالق نصیب جان نصیب شینواری هم راغلو د دوی کلام زه په وحدت کې وینم او لولم یې ځکه ورسره غایبانه پیژندگلو وه دوی سره مو هم ښې گټورې خبرې وکړې یو بل ملگری عالمزب شیرزاد هم راغلو داسی یوه لویه جمع جوړه شوه او یو بل سره مو د زړه حالونه شریک کړل په دی دوران کې د پېښور نه هم درې

ملگری هریو میا لطیف شاه شاهد وارث نایاب او دده میرمنه او نوموتې لیکواله محترمه سید حسینه گل هم راورسیدل، دوی هم زموږ په قافله کې شامل وو، ځکه نو موږ ورته انتظار کولو خو کله چې دوی راورسیدل د گمرک په ودانۍ کې موږ ته ډېره ښه او خوندوره ډوډۍ راکړې شوه، چې د دنیا هر نعمت

پکې موجود و په دې موقع هم د گپ شپ سلسله روانه وه د گمرک رئیس محترم زړه ور خان شینواري. مدیر قاسم خان ستانکزي او د دوی نور کارمندان ډیر خوش اخلاقه او میلمه دوست مینه ناک او قدرمن چارواکي وو چې شیبه په شیبه یې زموږ خیال ساتلو او خدمت ته موچمتو ولاړ وو په خبرو خبرو کې مو ورسره مرکه هم وکړه چې بیا په وحدت کې چاپ شوه.

د ډوډۍ خوړلو نه پس مو اود سونه وکړل چې د ماسپښین لمونځ وکړو، خود مو تروان خواهش و چې لمونځ به په لاره کې وکړو، ځکه چې وخت د لمونځ ته ډیر دی او سفر هم زیات دی چې په وخت ورسیرو ملگرو ومنله او د گمرک د مشرانو څخه مو رخصت واخستو او د جلال آباد په لاره کابل ته روان شوو سفر اوږد و او زموږ زیات ملگري سنجیده وو بیا د حسینه گل خور موجودگي هم داسی وه، چې د بعضي بیباک ملگرو د لارې خنډ و خو افرین شه په ډاکټر صابر خان شنواري چې د طورخم نه تر کابله پورې په سفر کې مسلسل لگیا و د افغانستان پوره تاریخ یې په حافظه کې پروت و، د هرې سیمې په تاریخي او تهذيبي صورت حال به یې ډیرې تفصیلي او تاریخي علمي او د دلچسپۍ باعث خبرې کولې، ډاکټر صاحب پخپله هم د شینوارو قوم سره تعلق لري ځکه نو په دغو سیمو ډیر خبر دی او

زیاته پوهه لري، چې یوه وجه یې دا هم کیدی شي چې
 ډاکټر صاحب څه موده وړاندې د شینوارو قوم د تاریخ لیکلو
 تاییا هم کړې وه، نو په دې لړ کې تر لرې لرې ګرځیدلی و او
 معلومات یې راغونډ کړي وو، د ډاکټر صاحب سره مونږ ډیر
 ازاد ګڼل کله کله به پرې یو نیم ملګری د طنز گذار هم
 وکړو، خو افرین شه د ده په حوصلې چې په تندي یې ګونجې
 قدرې هم نه دی راغلې او په هره موقع یې د خندا پیشانی-
 څرګندونه کړې ده.

د افغانستان آب هوا بیخي بدله او معتدله وه د ګرمۍ احساس
 مو بالکل نه دی کړی. په لاره کې د سړک په دواړو غاړو شنه
 باغونه فصلونه غرونه او سیندونه وو، چې زمونږ نظرونه یې
 خپل ځان طرف ته راجلب کول او مونږ د دغو قدرتي نظارونه
 محظوظ کیدو. په اکثره مقاماتو کې مو ولیدل چې زمیندارانو
 نوې میوې او سبزی د سړک په غاړه د خرڅ لپاره ایښي وې، چې
 ماته یې د مردان ملاګند په سړک د جهنډو، جلاله، شیرګو او تر
 سوات پورې هغه منظر را یاد کړو چرته چې مقامي باغوانان او
 زمینداران خټکي، الوچې، استرا بری، مالتې، املوک او د
 موسم نورې میوې او سبزی خرڅوي هم دغه منظر د طورخم
 جلال آباد په سړک مونږ ولیدو.

د سفر په دوران کې مو د مومند دره په مقام د سرک په غاړه جوړ شوی مسجد عمر فاروق کې د ماسپنښين لمونځ په جمعې سره ادا کړو او د تحدیت بالنعمت په توگه باید ووايم چې د امامتۍ ثواب يې زما په برخه شو مخکې چې تیر شو نو د لوی مفکر شاعر لیکوال او سیاست وال استاد گل پاچا الفت مزار ته

ورغلو او دعا مو ورته وکړه، چې په لغمان کې موقعيت لري د دې نه پس په لاره کې د مازديگر لمونځ لپاره ودریدو دغه ځای کې ډاکټر صابر خان شنواری يو دوکاندار نه د شلو روپو چپس راواخستل او چې کله يې شل روپۍ ورکړې نو دوکاندار ورته

وویل شل نورې راکړه ځکه چې مونږ سودا په افغانیو پلورو. په دې خبره ډاکټر صاحب حیران شو او بعضې ملگري په خندا شو. نورو ملگرو هم د دوکانونو څخه د خوراک څیزونه او مشروبات راواخستل او د یو بل اکرام یې وکړو.

د دمي نه پس موبیا حرکت وکړو او چې ما بنام لمر پرېوتو نو په دغه وخت کې مونږ د کابل یکه توت سیمې ته ورسیدو

چرته چې د ژوندون تلویزیون ودانۍ ده. کله چې دروازې ته ورسیدو نو په وظیفه تعینات څو کیدار زموږ په روڼ تندي هرکلی وکړو او چې زموږ د سفر نه خبر شو، چې د استاد اسماعیل یون په بلنه د یو سمینار لپاره راغلي یو، نولا مونږ په خبرو بوخت وو، چې استاد یون پخپله بهر راغلو او زموږ یې

ډير تود هر کلى وکړو، بيا ورسره دننه د ژوندون تلویزیون دفتر ته لاړو، چې لویه ودانۍ لري او د هرې خپرونې لپاره خپلې جدا سټوډیوگانې لري. ورسره لوی چمن، کینتین، مسجد، میلستون او نورې ټولې آسانۍ هم دلته موجودې وې. کله چې

مونږ دننه لاړو، نو په چمن کې دوه میلماڼه ناست وو. چې څنگه له مونږ سره مخامخ شول نو ډیر په مینه یې راته هرکلی وویلو او خپله پیژندگلوي یې وکړه چې د هغې تر مخه په دوی کې یو استاد ثناء الله خان یوسفزی و چې د ال انډیا ریډیو د ډهلي پښتو خپرونې معروف نطق و. او ما یې ډیر په وړوکوالي اواز اوریدلی و. ځکه نو هرکله چې ده خبرې وکړې، نو ما ترې تپوس وکړو ستاسو اواز می چرته اوریدلی دی او بیا هغه د ال انډیا

ريډيو د ډهيلي خبره وکړه او چې کله ما ورته وويل ستاسو د
 اواز سره د وړوکوالي نه واقف یم، نو بيا يې راته ټوله کيسه
 وکړه چې په بنيادي توگه د صوابۍ ضلعي د زیدې کلي سره
 تعلق لري، بيا د دوی نیکونه تخت بایې مدي بابا ته راغلي وو
 او وروستويې مشران بټگرام ته تللي وو. هم دغه ځای نه بيا
 دوی هند ته لاړل خو جايدادونه او خپلوان يې اوس هم په دغو
 ځايونو کې ميشته دي. البته ثناء الله خان يوسفزی د خپل
 خاندان سره اوس مهال په هندي کشمير کې ژوند کوي او دلته د
 پښتنو قومي مشر دی. چې په کشمير کې د پښتنو روایاتو او
 ژبې د خوندي کولو او غني کولو لپاره په لويه پيمانه کار کوي.
 ډير خوش اخلاقه سړی وو او لويه تاريخي پوهه او پانگه يې
 لرله.

دويم ميلمه د هند څخه راغلی ډاکټر عبد الخالق رشيد و
 چې په هند کې په افغان سفارتخانه کې د کلتوري چارو مسول
 دی. نوموړی ډير شريف شخصيت دی. يو شمير کتابونه مقالې
 او د پښتون قام تاريخ يې ليکلي دي او خصوصاً په هند کې د
 پښتنو د تاريخ څخه ډير خبر وو او اوس مهال چې کوم پښتانه
 په هند کې ميشته دي د هغوی متعلق يې هم دقيق معلومات
 لرل. په دې دوران کې زمونږ ملگرو ته هم موقع ورکړی شوه چې

په وار وار سره خپله پیژندگلوي وکړي. هر ملگری خپله لنډه پیژندگلوي وکړه. البته ډاکټر صابر خان شنواري په ډیر تفیصل کې لارو او پوره تاریخ یی بیان کړو، ځکه چې موصوف د تاریخ لیکوال دی ځکه نو په ماغزو یی تاریخ سپور و، خو ښه وه د ماښام بانگ شروع شو او مونږ د لمانځه لپاره پاڅېدو.

کله چې لمونځ څخه فارغ شو، نو د استاد یون صاحب په وینا مونږ ټول میلمانه په گاډو کې روان شوو د شپې د کابل ښار بیخي د رڼاگانو نمونه وه. هر طرف ته لوړې دنگې ودانۍ ارت بیړت سرکونه د تریفک بهترین نظام د ژوند ټول معمولات روان دوان بازارونه مارکیټونه آباد او د خلکو ګڼه ګڼه بیخي یو داسی منظر و لکه چې مونږ د اروپا په کوم ښار کې روان یو. لږه شیبه پس مونږ یوې لوړې ودانۍ ته ورسیدو. هلته په پارک کې ټول ګاډي ودرول شو او بیا مونږ په پورو پورته وختو چیرته چې د حجرې په طرز یو لوی میلمستون و.

دلته درې څلور کسان زموږ منتظر و. چې مشري یې دیو زلمي حاجی میر عالم ستانکزي په غاړه وه. دا ښاغلی ښه کاروباري او شتمن سړی و. په پښتون قوم او ژبې هم سخت مټین و او د نن ماښام ډوډۍ زموږ لپاره هم ده کړې وه. چې پکې د دنیا هریو نعمت موجود و د خوراک په دوران کې د پښتون

قام په تاريخ او اوسني وضعیت هم خبرې وشوې ورپسې د ترڅو چايو دود وشو او ماسخوتن بيرته مونږ د راتگ د پاره تيارې نيوله چې يو زلمي راباندې آواز وکړو. صادق صاحب څنگه ئی؟ او ملگري انډيوالان دې څنگه دي. ما په اثبات کې ځواب ورکړو خو حيرانه هم شومو چې دا څوک دی چې ما پيژني. او زه يې نه پيژنم هغه زما په طبيعت پوهه شو او زريې وويل محمد کبير يم او بيا ما وپيژندو چې د حاجی ياقوت خان شينواري سره په کوهاټ کې ده کار کولو ورسره يو بل ملگری خان آغا هم و ما ترې د هغه پوښتنه وکړه ويل يې هغه هم دلته دی او زه هم په دې ودانۍ کې د حاجی ميرعالم ستانکزي سره کار کوم. ښه گذاره مو روانه ده حاجی ياقوت خان شينواری د پښتو ليکوال او ژورنالست دی چې ورځپاڼې وحدت پېښور سره يې د بيوروچيف او کالم نگار په حيث کار کولو اوس مهال په بيلجيم کې دی او خپله دنده ترسره کوي.

د ملگري محمد کبير نه رخصت شوو او بيا د ژوندون تلویزيون خپل ميلمستون ته راغلو دا عجب خبره وه، چې زمونږ په کمرو کې پکې نه وو او موسم معتدل و، ځکه نو د پکو ضرورت هم نه محسوسیدو او دا حال په ټول کابل کې و. مونږ لويو لويو دفترونو او هوتلونو ته لاړو، خود کابل موسم داسې

و، چې د غلته پکې نه وو. ورسره عامې اوبه هم د خښلو لپاره نه پیدا کیدې هرځای کې فلتر شوې اوبه په بوتلونو کې لاس ته راتلې او خاص و عام به هم دغه اوبه کارولې.

سهار چې مونږ پاڅیدو نو د لمونځ او ناشتې نه پس بیا د ژوندون تلویزیون په چمن کې راغونډ شوو او په هغه سمینار کې د گډون لپاره مونږ روان شوو چې سر خط یې و (پښتون په تراژیدۍ کې او د ژغورنې لار) او د نوموړي سمینار لپاره زموږ په شمول د هېواد د ننه و دباندې څخه پوهان لیکوالان او د قلم قبیلې څښتنان بللی شوي وو او بېلا بېلو مقاله لیکونکو ته په لاندنيو موضوعاتو د مقالو لیکلو بلنه ورکړل شوې وه:

(۱) د سیمې استخبارات او پښتانه

(۲) تیره یوه لسیزه او وژل شوي پښتانه مشران

(۳) د مدرسې او ښوونځۍ واټن او د پښتون ماشوم برخلیک

(۴) شمالي ټلواله او پښتانه

(۵) مذهبي افراط او پښتانه

(۶) پښتانه او نړیواله ټولنه

- (٧) پښتانه او د مفاهيمي هنر
- (٨) د پښتنو ځان ساتي مشران
- (٩) ښوونځي سوځونه او د پښتنو راتلونکي
- (١٠) د پښتون مشرتابه خلا
- (١١) پښتانه او اوسني سياست
- (١٢) پښتانه او افراطيت
- (١٣) پراخ کيميت او موثر کيفيت
- (١٤) پښتانه او رسنۍ
- (١٥) اقتصادي فقر او د پښتنو راتلونکي
- (١٦) پښتو او سيالي ژبې
- (١٧) جگړه او د پښتنو کلتوري ارزښتونه
- (١٨) د لرو برو د پيوستون لارې چارې
- (١٩) پښتانه روښنفکران او مضراحتياط
- (٢٠) پښتانه او نړيوالتوب
- (٢١) پښتانه او هنري نړۍ
- (٢٢) د پښتو ليکنې سمون لارې چارې

(۲۳) پښتو او پښتانه چارواکي

(۲۴) پښتانه او غربي نړۍ

(۲۵) پښتانه او ګاونډيان

(۲۶) پښتانه او انتخابات

(۲۷) پښتانه او د نړۍ زبرځواکونه

د دې سربيره ليکوالو ته دا هم ويلی شوي وو، چې که چيرې په اړوندو موضوعاتو او په ورسره سمون خوړونکې موضوع څوک مقاله وليکي نو هغه به هم په سمینار کې شاملولی شي او يا که څوک وينا کول غواړي نو هغه به هم موقع ورکولی شي چې په دغو موضوعاتو وينا وکړي کله چې مونږ د سمینار ځای کابل ستار هوتل ته روان شو، نو په لومړي ځل مو د کابل ښار هم په رڼا ورځ وليدو او کوم تصوير چې مونږ ته د رسنيو د کابل ښودلی و هغه بيخي دروغ ثابت شو. ځکه چې رسنۍ وايي هره ورځ په کابل کې بريدونه او بمونه دي وژنې او جنگونه دي ځانمرګي حملې او د انسان د وژنې پلانونه دي، خود چا خبره چې ليدلی او اوريدلی ډير فرق لری. مونږ دغه يو منظر په کابل کې ونه ليدو هر طرف ته د بيا ودانۍ کار روان و د کابل ښار ټول

لرغوني اثار او وداني خوندې وې. بازارونه مارکیتونه يې اباد
و د خلکو گڼه گڼه بېخي عادي ژوند و بلکې ماډرن ژوند و او د
کابل ښار د پيرس نقشه وړاندې کوله او داسې هوار سړکونه
وو، چې د سترگو په رپ کې يې مونږ د کابل ستار هوتل میلمنو
لپاره ورکړلی شوو مخصوصو گاډو په زریعه رسولی وو.

کله چې مونږ د کابل ستار هوتل ته ورسیدو نو ما ته د پېښور

انټرکانټیننټل هوتل راياد شو، هو بهو هم داسې نظام يې و د
استقباليې نه واخله تر تالار ټوله نقشه يې يو شان وه او ما ته
داسې محسوسه شوه لکه چې مونږ پېښور کې يو.

هرکله چې تالار ته ورسیدو نو يو شمير ادب پوهان
سياستمداران، وزيران خارجي میلمانه او د رسنيو استازي او

نور اړوند شخصیتونه مو له ډیر نږدې څخه ولیدل چې له جملې څخه یې پوهاند حبیب الله رفیع، عصمت قانع، حبیب نثار، محمد اکرم خیلواک د سرحدی چارو وزیر، ډاکټر ځلانده، قاضی حسن حقیار، طایر ځلانده، ډاکټر خوشحال روحي، مجیب الرحمان لحاظ، جنرال طاقت، فرید احمد تسکین، سراج الدین پټان، ډاکټر ابراهیم شینواری، ډاکټر کمال سادات، استاد روستار تره کی، محمد حلیم فدایي او یو شمیر نور نوموړي شامل وو.

سمینار پیل شو او هر یو وینا کوونکي ته په وار سره بلنه ورکړې کیده. چې ډیری علمي او د موضوع سره برابري مقالې پکې په بشپړ ډول واورول شوې، خود مقاله نگارانو تعداد زیات موضوع فراخه او وخت کم و ځکه نو منتظمینو اعلان وکړو چې د مقالې پځای خلاصه وړاندې کوئ ځکه چې وخت نیشته او میلمانه زیات دي. که څه هم په دغه وینا چا عمل ونکړو او هر چا د خپل زړه پر اس وویستو خو آفرین شه د اوریدونکیو په حوصلو چې په ډیر صبر او غور سره یې مقالې واوریدې او په ډیره منظمه توګه سمینار پای ته ورسیدو. چې په اخر کې یې ګډه اعلامیه هم جاری کړې شوه او دا هم وویل شو چې په سمینار کې واورول شوې ټولې مقالې به په کتابي بڼه چاپ

شی. ما چې د سمينار په اړوند پورته موضوعي فهرست کې
لسم نمبر موضوع خوښه کړې وه، نو دلته که يې راوړم او تاسو
درنو لوستونکيو سره يې هم شريکه کړم. کوم عيب راته نه
ښکاري دا هم همغه مقاله چې (د پښتون مشرتابه) ترسرليک
لاندې ليکل شوې او اورول شوې ده.

دا حقيقت لکه د لمر روښانه دی چې پښتانه زرگونه کاله
لرغونی تاريخ لري. دغسې دوی خپل ځانگړي روايات، اقدار،
تهذيب، تمدن، دود، دستور او عنعنات هم لري او دا هغه
بهاډر، جرات مند، مېړنی او تاريخي قام دی، چې تل يې پخپل
ناموس، وطن غيرت کړی دی او په نړۍ کې يې د خپل ځانگړي
فطرت او طبيعت يو جدا روايت قايم کړی دی.

د پښتون قام وگړي انتهايي زړه سواندي، خيرخوا،
همدرد او د نورو سره د ښيگړې په صفاتو سينگار او سمبال
دي. د لوظ پايښه او د روغې جوړې منونکي دي. په ټولنيزه توگه
دوی داسې کارنامې ترسره کړي دي چې نور قومونه او ولسونه
ورته حيران دي او په ځانگړې توگه يې هم کړي، داسې د جرات
او ځانگړي شجاعت څرگندونه کړې ده، چې يوه نړۍ يې متعرفه
ده. زه سره ددې چې د دې قوم په اړه په عامه توگه دا ويل کيږي،
چې تعليم نه لري، بلکې د تعليم مخالفت کوي خصوصاً په

نجونو خو بيخي د زده کړې دروازي بڼدې ساتي بيا ځينې روايتونه او قدغونو هم داسې دي، چې زده کړو په لاره کې خنداڼ گڼل کيږي. خو ولې بيا هم پښتانه وگړي په مختلفو څانگو کې داسې کارنامې ترسره کوي هم په تيرې زمانې کې او هم اوس مهال يې ټوله نړۍ په حيرت کې اچولې ده.

د فکرځای دی چې هرکله د يو قوم بچيانو او ځوانانو ته خصوصاً نجونو ته د تعليم لارې هم تړل شوې وي. بندېزونو او قدغونو سره هم مخ وي ولې بيا هم دومره پرمختگ وکړي. نو يقيناً چې دا ددې خبرې غمازي کوي چې پښتانه ډير باصلاحيتو قوم دی. خو که چيرې دوی د روزنې، پالنې، زده کړې او ښوونې بندوبست په سمه توگه وکړای شي او په صحيح اسلامي او افغاني طريقې سره ورته تعليم ورکړی شي نو د نړۍ د هر قوم نه زيات پرمختگ کولی شي او ډير ناممکن کارونه ممکن کولی شي. ځکه چې دا قوم ډېر زړه وړ او جرات مند قوم دی. چې په هر حال کې دوی د خپل محنت او صلاحيت په برکت لارې وېاسي لنډه دا چې پښتون ډېر لرغونی د کمال او هنر نه ډک قوم دی. چې د نړۍ په مختلفو هيوادونو يې حاکميت هم کړی دی او بادشاهي هم.

خو له بده مرغه چې پښتون قوم د دومره لوی تاریخ درلودلو باوجود په بعضې اړخونو کې د نورو قومونو څخه ډېر وروسته پاتې شوی دی ، لکه د مثال په توګه پښتون قوم په هره زمانه کې د یو مخلص ، ذهین او ځیرک مشر د سیوري لاندې نډې جمعه شوي. چې دا خو اور تس نس قوم یې په یو تېر راغونډ کړی وي یا اوس یې راغونډ کړي. ځکه چې د پښتون دا لویه بدمرغي ده چې دوی د ځان نه بغیر بل څوک مشر نه مني هر یو ځان زمری بولي او نور ورته ګیدړان ښکاري. حال دا چې دا ممکنه نه ده چې هر څوک دې زمری شي او د دنیا تاریخ شاهد دی چې د ټول قوم مشري یو کس کوي. هر څوک د دې جوګه نه وي او هغه قوم پرمختګ کولی شي کوم چې د خپل مشرتابه په احکاماتو او پریکړو په خلوص او اتفاق سره عمل کوي. ولې د پښتون قوم بخت په دې لړ کې بیدار نه دی او د بې اتفاقی ښکار دی.

د دې سره یوه مهمه خبره هم کولی شي ، چې د پښتون اتحاد د یوې توطیې له مخې تاریخ کیږي ، خود لا تر اوسه پورې چا معلومه نه کړه چې د دې توطیې تر شا څوک دي او ولې د پښتون قوم وحدت ته زیان رسوي په دې لړ کې زموږ پوهانو ته د خپلو صلاحیتونو ، تجربو او ادراک پر بنسټ کار کول پکار

دي چې د پښتون وحدت خلاف سازشي لاسونه راڅرگند کړي
او د هغو مخونه بې نقابه کړي. کوم چې په دې سازش کې ککړ
دي.

له بده مرغه دا حقيقت هر څوک مني چې پښتون قوم
مشرتابه نه لري خو د دې د پاره لاره هواره کړي. ټول پښتون په
يو مزي وپيري. ځکه چې نن پښتون قوم د کومو مشکلاتو او
کشالو سره مخ دی ، کوم جنگونه چې په پښتنه سيمه کې شروع
کړای شوي دي. د دې ټولو بنسټيز علت د پښتون رهبر
نشتوالی دی. د پښتون راغونډېدل ، يو کيدل د دوی د هر
دښمن ماتې ده ، لکه خوشال بابا چې وايي.

اتفاق په پښتانه کې پيدانه شه

گنې مابه د مغل گريوان پاره کا

اسلام هم موږ ته د يووالي لارښوونه کوي او دا د خوښۍ
ځای دی چې پښتانه د اسلام په سپيڅلي دين کلک مين دي او
په اسلامي تعليماتو باندې عمل کوي. هم د دې لارښوونو په
نتيجه کې موږ ټول پښتون قوم ته پکار دي چې په يو مشرتابه
راجمع شو او د يووالي څرگندونه وکړو.

بله زموږ د قوم دا هم بدمرغي ده چې اقتدار يې لاس ته راغلی دی، خو ولې بيا هم د خپلې ژبې، کلتور، فرهنگ او د خپل ملت لپاره يې کوم بنسټيز ګامونه نه دي پورته کړي، خصوصاً د ژبې په برخه کې خو ترې تاريخ ډېر ګيله من دی او وايي چې دوی په خپلو بادشاهيو کې د دوی دولتي او درباري ژبه پردی وه د ليک لوست ژبه پردی وه، ځکه خو پښتو ژبې هغومره پرمختګ ونه کړو څومره چې يې تاريخ اوږد دی او هميت يې معلوم دی. داسې نور هم ډېر عوامل او علتونه دي چې هغه د پښتون قوم د پرمختګ په لاره کې خنډان دي.

اوس موږ ته ضرورت د دې خبرې دی چې نور زموږ د يوويشتمې پېړۍ پښتون ځان وپيژني او د پښتون مشرتابه دا خلا پخپل سوچه فکر، سپيڅلي سوچ او روښانه ذهن د يو داسې مشرتابه په صورت کې پوره کړي چې څلورو کړوړو پښتنو د پاره د منلو وړ او د رهبرۍ جوګه وي او هم دا هغه فيصله او ذريعه ده چې پښتنه سيمه کې لگيدلی او روژلی شي او پښتون قوم د موجوده اوراتلونکي ستونزمن ژوند چې تيروي د هغه نه نجات موندلی شي او د يو امن خوښي، وطن پرست او د ملت خيرخوا په عصري علمو پوهه مهذب او مترقي

قوم ترې جوړېدی شي او د نړۍ په قومونو کې د سیال قوم په توګه خپله پیژندګلوي جوړولی او ساتلی شي.

په هر صورت د سمینار په نیمايي کې ټولو میلمنو ته ډوډۍ ورکړې شوه او دا هغه شیبه وه، چې د یو شمیر نالیدلو څېرو سره موڅو خبرې او ملاقات وشو ځکه چې د سمینار په دوران کې دا موقع میسر نه وه، خو د وقفې نه په استفادې سره موڅو ملګرو سره خبرې اترې وشوې او په ملاقات یې خوښ شوم. کله چې د سمینار څخه فارغ شوو نو ملګري طایر ځلاند ویل چې اوس به زما سره ځی. اول به د باغ بالا او بیا به د کابل ښار سیل وکړو. او بیا به شپې ته زما سره میلماڼه یاست.

طایر ځلاند زلمی شاعر ادیب او د تلویزیون او راډیو تکړه ویاند دی د (خوښو نه وینه د رنگونو څاڅي) او (لپه کې رڼا) یې شعري ټولګې چاپ دي او د (پښتو غزل تنقیدی جاج) یې نثري اثر دی د دې تر څنګ یې په مختلفو مطبوعاتو مجلو اخبارونو او انټرنیټ له لارې علمي ادبي مقالې هم وخت په وخت خپرېږي. ما شوم توب یې د مهاجرت په حالت کې زمونږ سره په کوهات کې تیر کړی دی او هم دلته یې سبق ویلی او د دیني زده کړو نه یې د کوهات ملګرو سره د خپلې مینې رشته قایمه ساتلې ده هم دا علت و چې مونږ هم ورته ترې اجازه

ضروري گڼله او طایر ځلاند هم راسره ومنله او یون صاحب هم په روڼ تندي اجازه راکړه. خو یون صاحب پر طایر ځلاند دا تاکید هم وکړو، چې سهار یې بیرته وختي ما ته راوړسوه.

وروستو مازدیګر وخت مونږ باغ بالا ته لاړو. هلته مود کویټې نه راغلی میلمه شاعر فضل الهی پتمن، فرید احمد تسکین او صالح محمد سره هم ملاقات وشو. په دوی کې نمری دواړه ښاغلي خو مونږ په اول ځل ولیدل. البته صالح محمد مونږ سره په کوهات کې د غلام بانډې کیمپ کې اوسیدو. او مونږ سره به په ادبي بندارونو او مشاعرو کې شریکیدو. نو زمونږ سره یې پیژندگلوي وه د هغه په لیدو مونږ او زمونږ په لیدو هغه ډیر خوښ شو او د یو بل سره مو تیرې خاطرې رایادی کړې د ملګرو د حال احوال تپوس پوښتنه وشوه او ملګرو تصویرونه وویستل او بیا د لمر پر پوتو سره مونږ د کابل ښار سیل ته روان شوو او د کابل په مختلفو بازارونو سرکونو او مشهورو ځایونو ورغلو.

دلته پخوانۍ ودانۍ هم موجودې وې چې پیرۍ پیرۍ پخوا جوړې شوې وې او د مختلفو مذهبونو او تهذیبونو ترجماني یې کوله او اوسنۍ ودانۍ مو هم ولیدې چې د نړیوال معیار مطابق جوړې شوې وې. د جنګونو په دوران کې په نخښه شوي

ديوالونه موهم وليدل چې د گوليو او غوتو غارونه او سوري
 اوس هم پکې څرگند وو لکه د دغو ودانيو ليدو سره راته ماته د
 افغانستان مړد کيو زره کلن تاريخ راوپاندي شو او د مختلفو
 قومونو او تهذيونو تصويري د سترگو وړاندي ودریدو
 خصوصاً د جنگونو او بريدونو يو طويل تاريخ راته راياد شو
 کله د کوروش د سرو لښکرو يرغل او کله د سکندر يرغل، کله
 د ساسانيانو واک کله د پينوهونگانو واکمني کله د غربي
 خواکونو حملې او کله د نورو قومونو تيري کله صفويان او کله
 سامانيان، غزنويان او بيا چنگير خان او گوډ تيمور ظلمونه او
 حکومتونه چې د افغانستان په خاورو دغو ټولو قومونو د
 قبضي او واکمنۍ هڅې کړي دي، خو بريالۍ شوي نه دي چې
 ټول عمريې حکومت پرې وکړي ځکه چې دا خاوره دا وطن او دا
 هېواد د افغانانو او وي به او د ډيرو جنگونو او کوششونو
 ناکام کيدونه پس ټولې نړۍ د افغانستان څخه لاس واخستو او
 په ۱۷۰۹ په لومړي ځل د ميرويس نيکه د مشرۍ لاندې افغانانو
 خپل نظام جوړ کړو. او بيا په ۱۷۲۳ کې ابداليان د دې هېواد
 واکمن شو او په ۱۷۷۲ء کې يې د احمد شاه ابدالي دراني په
 مشرتابه يو مضبوط او مستحکم حکومت جوړ کړو. او د تاريخ
 په اوږدو کې په اول ځل د افغانستان په خاوره د افغانانو فراخ

بنسټ حکومت قايم شو چې تر اوسه پورې د افغانانو حکومت
قايم دی.

د تاريخ له مخې د افغانستان نومونه مختلف پاتې شوي دي
چې د جملې څخه يې **سجستان** هم دی دا داسې هېواد دی چې تر
ټولو زوړ تاريخ لري او افغان داسې مضبوط او توانا قوم دی
چې تل د جنگ په حالت کې پاتې شوی دی. کله د خارجي
يرغلگرو او تعرض کوونکيو خلاف مورچه زن دی او کله د خپل
منځي قبيلوي جنگونو په ولقه کې دی. او د افغانستان په سمه
او غر، شاره دشته صحرا او بازارونو هر ځای کې دغه انځور
موجود دی.

مونږ د کابل ښار په ننداره وو خو وخت ماښام شو او زيات
دوکانونه ترلې شوي وو. خصوصاً د کتابونو دوکانونه ترلې وو
سره د دې چې په يو ځای کې د کتابونو لوی بازار او په زمکه د
کتابونو لوی تعداد موجود و خو دوکانداران د تگ په حال کې
وو او کتابونه يې راغونډول ځکه مونږ ترې کوم کتاب وانه
خستې شو او بيا چې په وړاندې لاړو نو د کابل تاريخي جماعت
پل خشتي ته لاړو او دلته مو د ماښام لمونځ ادا کړو. دا ډير ارت
بیرت او لوی مسجد دی چې په ليدو سره يې د پيښور مهابت
خان جماعت يا لاهور بادشاهي مسجد مونږ ته رايد شو. په

جماعت کې د لمونځ گذارو زیات تعداد موجود و سره د دې چې د جمعي لمونځ شوی و خو بیا هم دومره خلک وو چې خوڅو جمعي جوړیدي شوې. بعضي خلک پکې ناست وو او د جماعت د روحاني ماحول نه ئی خوند اخستو د لمونځ نه پس مو د دې تاریخي مسجد سیل وکړو او مختلفي برخې مو ولیدې او بیا د طایرځلاند د کور په طرف روان شوو چې د کابل په اطرافو کې موقعیت لري.

د غلته مونږ د شپې ناوخته ورسیدو چې زیات مزل مو پیاده وکړو د دې فایده دا وه چې سیل مو ښه وکړو په دې وخت کې زمونږ درې ملگري میا لطیف شاه شاهد، وارث نایاب او حسینه گل زمونږه جدا شوي وو. نه ده معلومه چې هغوی کوم خوا ته تللي وو. خو شپې ته بیرته خپلو کمرو ته ژوندون تلویزیون ته تللي وو.

مونږ چې د طایرځلاند کور ته راوړسیدو نو د هغه نورو وروڼو و اصف الله شمس، سایرځلاند او څو نورو ځلمیو زمونږ تود هرکلی وکړو. و اصف الله شمس د پښتو شاعر دی او زمونږ سره په کوهاټ کې ډیر پاتې شوی دی. ټولې دیني او عصري زده کړې یې هم دلته کړي دي او لکه د طایرځلاند یې د فراغت دستار ترلی دی دی. په ننګرهار کې اوسېږي. خود ورور کره په

میلستمیا راغلی و، خو ښه ده چې زموږ سره یې هم لیده کاته وشو. د ماسخوتن ډوډۍ خوړلو نه پس ملگرو تر ناوخته خبرې اترې وکړې او د یو بل د حال څخه یې ځانونه خبر کړل.

سهار چې موږ پاڅیدو نو د لمونځ لپاره زه او اعجاز خټک صاحب ووتلو او چې څه مزل مو وکړو، نو یو جمات په نظر راغلو خوله بده مرغه د او بو کمبوت مسله پکې موجوده وه خو بیا هم اود سونه مو وکړل او لمونځ مو هم وکړو. کله چې واپس راغلو نو خبر شو چې زموږ ملگري ډاکټر صابر خان شینواري واپس تللی دی او د ځان سره یې فضل الهی پتمن هم بوتلی دی که څه هم ډاکټر صاحب وړاندې ویل چې ټول سفر په دې رنگین و، خو سهار چې ټول ملگري اوده وو نو ډاکټر صاحب د موقعې نه فایده اخستې وه او پښې یې سپکې کړې وې.

موږ چې د سهار چای وڅښلې نو بیا ژوندون تلویزیون ته راغلو دلته مودمه وکړه او بیا د استاد اسماعیل یون صاحب سره د کابل بابا هوتل ته لاړو. هلته زموږه ډیره ښه میلستمیا وکړی شوه. کله چې د ډوډۍ نه فارغ شوو او لاندې راکوز شوو نو حسین گل خورڅو وارتپوس وکړو هغه نایاب څه شو؟ نو یو ملگري ځواب ورکړو چې نایاب دی نو بیا یې څه له تپوس کوې چې په دې ټول ملگري په خندا شو. او لږه شیبه پس نایاب هم

راغلو چې د لاس مينځلو د پاره غسلخانې ته ننوتی و د ډوډۍ نه چې او زگار شوو نو د ژوندون په طرف روان شوو دا د جمعې مبارکه ورځ وه، ځکه ملگرو غوښتل چې د افغان ادبي بهير په اوونيزه غونډه کې برخه واخلي کومه چې په هره جمعه دايريږي. دا خبره ټولو ملگرو په يو اتفاق سره خوښه کړه او بيا د يون صاحب په اجازه د جمعې د لمونځ وروستو مونږ ټول ملگري د افغان ادبي بهير غونډې ته لاړو.

کله چې د غونډې ځای ته ورسيدو نو غونډه پيل شوې وه. ايجنډا هم ټاکل شوې وه. خو کله چې د غونډې ملگرو مونږ وليدو نو د غونډې صدر اعلان وکړو، چې د ميلمنو خبرې به واورو شعرونه به ووايي او ټاکلې ايجنډا به بلې غونډې ته پرېږدو. په دې پريکړه ټول يوه خوله شوه او بيا د ميلمنو سره اعجاز خټک صاحب او ميرمن حسينه گل هم د ميلمنو په څو کيو کيناستل دلته مونږ نجيب الله منلی، عبدالجبار خپاند، نثار صاحب، رودوال صاحب، همايون هېواد، الحاج ډاکټر نعمت گل پرگنيز، افضل شيرزاد، نور گل شفق، سيد جيلانی جلان، ترابي منگل، جاويد اوربل، پښتونيار، شمس الدين شمس، فضل الرحمن پاخون، محمد عزيز تحريک. اسد الله غضنفر، اسلام زوی، علم گل سحر، پير محمد

کاروان، زلمی هنرمند جاوید امرخېل او یو شمیر نور شاعران ادیبان او پوهان مو د لته ولیدل. مونږ ورسره خپل احساسات او خوبني شریکه کړه او دوی هم زموږ په راتگ بېخي زیات خوښ وو.

کله چې د بهیر غونډه پای ته ورسیده، نو یو شمیر کتابونه ملگرو یو بل ته ډالۍ کړل او چې مونږ د بهیر د دفتر څخه لاندې راکوز شو، نو حسین ګل خور بیا حیرانه وه او دا تپوس یې کولو چې نایاب څه شو؟ او چې یو ملگری بیا ورته وویل چې هغه نایاب دی، نو بیا څه لپاره د هغه تپوس کوی؟ په دې خبره یو ځل بیا ټول په خندا شو. په دې موقع هریو شاعر زموږ میلستیا کول غوښتل او مونږ ته یې بلنه راکوله، خو زموږ عذر دا و، چې مونږ د استاد یون صاحب میلمانه یو او د هغه د اجازې پرته هیچرته نه شو تللی او چار یې ښه چې ملگرو به زموږ غذر قبول کړو، خو بیا هم هغوی مونږ ته ډیره مینه راکوله البته ښاغلي پیر محمد کاروان صاحب یوه منځنۍ لاره وو یسته ویل یې که د ډوډۍ میلستیا مو د یون صاحب سره ده، نو بیا به زما سره چای څښئ او خبره چې د چایو راغله نو په افغانستان کې مونږ تورې چای بېخي کمې ولیدې ورسره د څښلو اوبه هم عامې کمې لاس ته راتلې البته هر خاص و عام فلتډر شوي د

بوتلونو اوبه څښلې چې په ډیره کمه بیعه لاس ته راتلې په هرځای کې به خلکو د بوتلونو اوبه استعمالولې.

د پیر محمد کاروان صاحب فن او شخصیت دومره خوږ او د قدر وړ و چې ملگرو ورته انکار نه شو کولی او بیا یې مونږ گلبهار هوټل ته بوتلو د ټولو میلمنو لپاره یې د چایو بندوبست وکړو، چې پکې بعضې مقامي ملگري هم شامل شو. د چایو سره یو شمیر نور خوراکونه هم راوړل شو او یوه شیبه مونږ د چایو د خوند تر څنگ د کاروان صاحب علمي ادبي خبرې او خاطري واوریدې او کله چې خبر شو چې زما (لیکونکي) تعلق د پښتو ورځپاڼې وحدت سره دی. نو ډیر خوشحاله شو او ویل یې چې وحدت اخبار سره مې دومره مینه ده چې یو وخت داسې هم و چې زه به میاشت پس د خوست نه میران شاه ته راتلم نو د یوې میاشتې اخبارونه به مې یو ځای له ځانه سره وړل او بیا به مې لوستل ځکه چې دغه وخت خوست ته وحدت اخبارونه نه راتلل.

کاروان صاحب د خپل فن او شخصیت دواړو په حواله خپل یو ځانگړی خوږلت او شخصیت لري زموږ د ټولو ملگرو یې ډیر په ورین تندي ملتیا او میلستیا وکړه او بیا چې کله ترې

مونږ د ژوندون ودانۍ ته حرکت وکړو نو ډیر په مینه او عزت یې رخصت راکړو.

کله چې خپلې کمرې ته راغلو نو دلته د پښتو لوی څېړونکي لیکوال او پوهاند استاد زلمی هېواد مل زمونږ په انتظار و د هغه سره مو ولیدل او ښه شیبه مو سره په بیلا بیلو ادبي او علمي موضوعاتو خبرې وکړې. ښاغلي له ما څخه د بخاریانو پ هکله معلومات وغوښتل، ځکه چې هغه د هغو بخاریانو په هکله څیړنه کوله کومو چې د پښتو ادب خدمت کړی دی. په دې مهال زلمی لیکوال نورولی سعید شینواري زنگ ووهلو ویل یې چې نن د شپې ډوډی به مو زما سره وي. مونږ ورته خپل عذر وکړو، خو ویې نه مانه او باآلآخر مونږ ورغلو او چې مونږ ورغلو نو په ډیره مینه یې زمونږ هرکلی وکړو او د ټولو ملگرو تپوس یې وکړو، بیا یې گلبهار هوتل ته بوتلو او هلته یې زمونږ د ملگرو میلستیا وکړه ماخوستن ترې مونږ رخصت واخستو او د ژوندون مانیۍ ته راغلو دلته نن د شپې مهال د افغانستان د ملي تحریک له طرفه د پښتنو او بلوڅو سره د پیوستو ورځې په ویاړ د یوې غونډې او جشن تاییا شوې وه، چې په ډیر گڼ شمیر کې ورته خلک راغلي وو. په دوی کې نوموړي پوهان، لیکوالان، ژورنالستان، شاعران، هنرمندان، سیاستوال او په

ملت مین عام وگړي شامل وو. گيرچا پيره بلپونه لگيدلي وو او دغه دستور د ژوندون تلویزیون د لارې نیغ په نیغه بنسودلې شوه. نو د دې لپاره لویې لویې کیمري هم لگيدلې وې. په سرکې یو شمیر وینا کوونکیو ویناوې وکړې یون صاحب د پښتنو او بلوڅو په تاریخ او یو والي وغږیدو څو شاعرانو شعرونه واورول او بیا هنرمندانو د خپل هنر په زیرعه انقلابي ترانې او نغمې زمزمه کړې په دې ټولو مصروفیاتو کې زلمي شاعر او ادیب فرید احمد تسکین زمونږ سره ملگری و چې زمونږ رهنمائي به یې کوله او د لیکوالو شاعرانو هنرمندانو او نورو ملگرو پیژندگلو به یې راسره کوله. د شپې ناوخته دا دستور پای ته ورسیده او بیا چې مونږ خپل استوگن ځای ته راغلو نو تر ناوخته وینس وو او د کابل د دې تاریخي او یادگار سفر ښې خاطرې مو په ذهنونو کې په غورځنگونو وې.

مونږ چې کله په اول ځل د طورخم په لاره را دخل شو، نو په ټول افغانستان کې څو ورځې وړاندې په ۱۹ اگست ۱۰۱۳ د استقلال یا ازادی او خپلواکۍ ورځ تیره شوې وه، ځکه نو هر طرف ته د ملي بیرغ تور سور او شین رنگونه جوت وو، په هر مخ د خوښۍ اثرات څرگند وو د بیرغ سره دومره مینه خلکو لرله چې په دوکانونو کورونو بازارونو لارو کوڅو او نورو اولسي

مقاماتو کې به اویزاند وو بعضې خلکو ترې پگړۍ او پټکي جوړ کړي وو. هر څوک به ورته ډیر خوشحالیدل او حتی په بعضې ځایونو کې مو ولیدل چې خلک خصوصا ځوانان ورته گډیدل او خلکو به ملي بیرغ ښکلولو بیا مو دا هم ولیدل چې په پنځه ورځو کې مو د پنځه سانحو د پاره د بجلۍ (برېښنا) نیشتوالی نه دی لیدلی او برق پکې پریمانه وو دا هم د افغانانو خوش بختي ده، چې د برېښنا شتون یې په برخه دی ځکه چې نن سبا د برېښنا نه بغیر ژوند گران دی. ولې چې هرڅه د برېښنا په زریعه پرمختگ کوي او د ژوند ډیر کارونه د برق د لارې روان دی که چیرې برق نه وي نو دغه ټول کارونه به په ټپه ودریرېږي غرض دا چې برق د ژوند لپاره اوس د لازمي جز حیثیت خپل کړی او که دغه نعمت نه وي ژوند به نیمگړی وي. په دې لحاظ سره افغانان ډیر نیکمرغه دي چې دا نعمت ورته په برخه دی.

سهار چې مونږ د چایو نه اوزگار شوو نو د زلمي شاعر جلال امرخیل سره یو شمیر نور شاعران زموږ سره د لیدو کتو په خاطر راغلي وو، چې په هغوی کې انعام الله گوهر، عمادالدین دوران او یو شمیر نور ملگري شامل وو د هغوی غوښتنه وه چې مونږ نن د هغوی میلماڼه شو خو زموږ وخت پوره شوی و او واپس تگ هم ضروري و په دی خاطر مو ترې رخصت و غوښتو

سره د دې چې جلال امر خیل ډیر زور وکړو چې مونږ پاتې کړي
 تردې پورې چې ویل یې تاسو زه پخپل موټر کې د طور خم پورې
 رسوم او آخري یې تردې وویل چې غرمه به زمونږ سره تیروی خو
 زمونږ ملگری مجبور وو ځکه چې بعضې ملگری سرکاري
 نوکران وو او د هغوی رخصت پوره شوی و او سبا ته یې
 حاضری ضروري وه، ځکه نو په ډیره مجبوري سره مو ترې
 رخصت راوختو که څه هم دغه ملگری لږ خفه هم شو، خو
 زمونږ مجبوري هم مهمه وه او بیا سهار نهه بجې مو د کابل نه
 حرکت وکړو.

استاد یون او د ده د ژوندون تلویزیون ټولو کارمندانو
 مونږ په ډیر غزت او درناوي سره رخصت کړو او زمونږ ملگرو
 داسې محسوسول لکه چې د خپل لوی کور نه مونږ واپس روان
 شوو د کابل ټول یادونه مو په زړه کې ځای کړي وو په ټوله لاره د
 دغو کوربنو او ټولو شاعرانو لیکوالو او عامو وگړو زمونږ د
 ملگرو د خدمت او میل مستیا خاطرې مو په زړونو کې وې او دا
 مو ویل چې مونږ په دوی دا مینه جذبه او دا خدمتونه کله هم
 هیر نه کړو هم په دغو خوږو خاطرو کې ماسپښین جلال آباد ته
 راوړسیدو د ملگرو خیال و چې دلته به د امیرامان الله خان،
 استاد ملنګ جان او دستربابا فخر افغان خان عبدالغفار خان

مزارونو ته لاړ شو، ترڅو د دوی زیارت هم وکړو او ورته دعا هم خو زمونږ موټروان راسره ملګرتیا نه کوله ګڼې مونږ ورته ویل ګوره تا سره دا خبره شوې ده، چې جلال آباد کې به دوی لږ ماتلیږي او زیارتونه به کوي، خو هغه نه منله زمونږ بعضې ملګرو هم ویل چې ناوخته کیږی او زیارتونه نه کوو خو بعضې ملګرو خصوصاً عبدالرحمان افغانيار، جان محمد رزګر او شیرالرحمان بیتاب ویل چې زیارتونو ته خامخا ځو او بیا هم داسی وشو. موټروان مو رخصت کړو او مونږ اول د امیر حبیب الله خان او امیر امان الله خان قبرونو ته لاړو دوی ته مو دعا وکړه بیا د ملنګ جان قبر ته لاړو هغه مو ولیدو، چې ډیر د خسته حالۍ سره مخ و، خو اوس ویلی شي چې د استاد یون له اړخه دغه قبر دوباره جوړ شوی دی.

د دې نه پس شیشم باغ په طرف د باچا خان مزار ته راغلو دلته د بابا لوی کوردی ورسره ښه کافي ځای دی، خو اوس مهال د نوې ودانۍ کار شروع و چې ډیر په لویه پیمانه کیږي دا کار په ډیرې تیزی سره روان دی او په دې کې لایبریرې (کتابتون) میلستون د باچا خان د اثارو د پاره ځانګړی ځای او داسې نورې برخې شاملې دي.

د دغو ټولو مشرانو زیارتونه موږ په بیر په بیر سره وکړل ځکه چې مونږ ته د گمرک چارواکي په انتظار وو زموږ لپاره یې د ډوډۍ بند و بست کړی و، په دغه اساس چې د جلال آباد نه د طورخم په طرف روان شوو نو تقریباً درې بجې وې چې مونږ د طورخم گمرک ته راوړسیدو دلته د گمرک چارواکي زموږ په انتظار سترې شوي وو، ځکه چې درې څلور ساعته انتظار یې کړی و، چې ډیر گران کار دی. په دغه ورځ د دوی رخصتي هم وخته وي خو زموږ لپاره ناست وو چې مونږ یې مننه هم وکړه او بڅښنه مو هم ترې وغوښته چې زموږ په وجه تاسو دومره اوږد انتظار وکړو. کور یې ودان ویل یې هیڅ خبره نه ده تاسو میلمانه یاست ستاسو په مونږ ډیر حق دی او هر یو ملگري د دې هڅه کوله چې کم نه کم خوراک وکړي او زر تر زره ځان اوزگار کړي ځکه چې وخت کم او سفر زیات وو هم داسې وشو او په یو څو منټونو کې مو ډوډۍ و خوړه او بیا مو د گمرک له چارواکو څخه اجازه واخسته د خدای په امانې وشوه او یو مامور یې زموږ سره ملگری کړو، چې دهغه دا زمه واري وه، چې موټر ونیسي او مونږ پېښور ته ورسوي دغه ملگري زموږ لپاره یو نوی موټر و نیولو او موټروان یې پوهه کړو، چې میلمانه دي په غذاب یې نه کړي او پېښور ته یې ورسوه.

مازديگر مو د طور خم خخه حرکت وکړو د موټروان سره مو
خبرې اتري وکړې نو معلومه شوه، چې هغه د خاطر افریدي
مرحوم خوريې و. که څه هم د شعر او ادب سره يې ډيره علاقه نه
وه، خو بيا هم د خاطر افریدي په شعرونو مين و او کله چې مونږ
د خيبر په خړو غرونو کې راتيريدو نو ما ته يې د خاطر افریدي
دا شعر بيا را ياد شو چې:

د خاطر رنگين غزل ته حيرانيرم

په دې خړ خيبر کې څه دي بې له خاورو

او بيا چې د خيبر په دره راواوښتو نو دا شعر مې له ځان
سره زمزمه کړو چې:

د خيبر دره خو لار د تلو راتلوده

په کابل او پېښور کې افغان يو دی

په لاره کې ډير خنداڼ او مشکلات موجود وو، ځکه چې د
سړک جوړولو کار شروع شوی دی د دی وجې نه اکثرو ځايونو
کې گڼې لارې بدلېږي او په کچه لارو تگ وي، خو زمونږ
موټروان ډير پوهه و داسې لارې ورته معلومې وې چې مونږ يې

په ډیر لږ وخت کې پېښور ته راوړسولو کله چې د کار خانو او بیا د حیات آباد وادنی- مونږ ولیدې نو بیخي د کابل تصویر مو په زړه شو دلته او هلته یوشان خلک یوشان کره وږه رسم ورواج او یوشان ودانی- دلته دا خبره هم باید وکړم، چې کله مونږ کابل ته روانیدو، نو مونږ د کابل یو وحشي او کنډر کنډر تصویر په ذهن کې وړی و. کوم چې مونږ ته تر یو الوړ سنیو را کړی و، په کوم کې چې مونږ د کابل وجود زخمی زخمی لیدلی و. په کابل کې د انسانیت هډو تصور نه و هلته د قتل و غارت بازار مگرم و هلته هر څوک جلاد و د هر چا سره توره او ټوپک په لاس کې و بمونه او مرد کې د هغوی مشغولا وه چاودنې او وژنې یې روزگار و. تباهي او بربادي یې پیښه وه جوړې ودانۍ- ږنگول یې خپل مسولیت گرزولی و د انسان وینه توبول یې د افتخار باعث گڼل د بیا ودانۍ تصور پکې معدوم و د نوي کهول لپاره د دده کړو او هنر لارې ترلې شوې وې بس په لنډه به داسې ووايو چې کابل قصاب خانه وه...

کله چې مونږ د دغه انځور سره د کابل په ځمکه قدم کینېدو، نو مونږ ته دغه انځور بیخي دروغ ژنېکاره شو او دغه ټول تبلیغات شنډ وختل کابل کې خو یو نوی انځور او نوی ماحول و. دلته ژوند ډیر خوشحاله و. دلته امنیت و د خلکو ژوند

بې عادي و بلکې د کابل په بازارونو مارکیتونو او هوټلونو کې
خو داسې محسوسیدل لکه چې مونږ د پیرس په بازارونو کې
سیل کوو. کابل اوس د پیرس په طرز ترقی کړې ده او کله چې ما
د کابل دغه پرمخ تللی او حقیقی تصویر ولیدو، نو دغه
دروغون او وحشي انځورمې وغورزو او ما هغه تصویر په زړه
کې راوړو کوم چې ما د سر په سترگو لیدلی و او هغه بیخي د
پښتنولي تصویر دی. هم د دغه تصویر سره زمونږ سفر دوام
درلود، چې عین د ماښام د بانگونو سره مونږ د رینگ روډ په
لاره د قمر دین گډه پل ته راوړسیدو چې د کوهات په روډ
واقع دی.

دا هغه مقام دی چې د کوهات ګاډي د پېښور نه راځي مونږ
موټروان ته د اوږدو ویل او بیا مو د لطیف شاه شاهد،
وارث خان نایاب او خور حسینه گل نه اجازت واخستو. اګر چې
هغوی مونږ ته ویل شپه زمونږ سره وکړي، خو مونږ ورته خپل
عذر وړاندې کړو او بیا مو ترې رخصت راواخستو او زه او
اعجاز خټک صاحب د کوهات په طرف روان شوو او تیر
ماخوستن کورونو ته په خیر خیریت او خوشحالی سره
راوړسیدو.

دلته دا یادونه هم باید وکړم، چې یو شمیر ملګري لکه عبدالرحمان افغانیار جان محمد زرګر او شیرالرحمان بیتاب زموږ په جلال آباد کې پاتې شوي وو. چې بیا وروستو راغلل او موږ چې کله راغلو نو تر اوسه پورې مو د کابل د سفر ټولې خاطرې په زړونو او ذهنونو کې خوندي دي. په دې هیله چې الله تعالی دې افغانستان یو د امن او سوکالۍ هېواد جوړ کړي اوس چې دلته ټولټاکنې هم وشوې او د ناټو عسکر هم تللی دي. نو باید چې ټول افغان ملت نړېوال او ګاونډیان یې د دې هېواد د بیا ودانۍ او پرمختګ لپاره خپله خپله برخه ګردار ولوبوي. تر څو لکه د کابل ټول افغانستان یو پرمخ تللی هېواد وګرځي. ټول افغان مهاجرین هېواد ته بیرته راشي او نور د پردیو د نوکری او زور زیاتي څخه وژغورل شي د افغانستان تاریخ او تمدن د ټول جهان د پاره مهم دی باید چې د دې اهمیت په خاطر افغان اولس د خپل هېواد د بیا رغونې او ساتنې د پاره په یو اتفاق کار وکړي چې دلته بیا د نړۍ سیلانیان رامات شي او د افغانستان په تاریخي اثارو او قومونو نورې څیړنې او لیکنې وشي، سفرنامې او لیکلۍ شي او د افغانستان پخوانی او اوسنی انځور نړۍ ته وښودل شي. د افغانستان دا سفر به تل زما

په زړه او ذهن کې خوشگواره او زړه راکښونکې خاطرې ژوندۍ ساتي او ما به د افغانستان سفر ته بيا بيا هڅوي...

دلته به دا هم د پام وړ وي؛ چې د ښاغلي اسماعيل يون سره مې يوه لنډه شان مرکه کړې چې بيا په ورځپاڼه وحدت کې خپره هم شوه، دلته يې تاسو درانه لوستونکي هم ولولئ:

استاد پوهنوال محمد اسماعيل يون معروف ليکوال، مفکر، سياست وال، ژورناليست او د ژوندون ټلې ويژيون او د افغانستان ملي تحريک مشر دی. هر وخت په خپلو فعاليتونو کې بوخت وي او د چا خبره چې د سرگړولو وخت نه لري، خو هر کله چې زه د کابل په يکه توت کې د هغه دفتر ته لارم او د مرکې کولو لپاره مې ترې وخت وغوښتو نو په ډير ورين تندي يې وويل ولې نه!

او بيا يې خپلو مامورانو ته وويل چې هر څوک راځي لږ يې ماتل کوي! تر څو زما مرکه وشي. خلک يې هم بند کړل زما سره يې په ډير تفصيل سره خبرې وکړې او د هر سوال ځواب يې په بشپړ ډول راکړو.

زما لومړی پوښتنه د ژوندون تلویزیون په لړ کې وه.

یون صاحب وویل تاسو ته پته ده چې موجوده وخت د
 میدیا دی او بیا د پښتو میدیا خوډ پر ارزښت لري او هغه هم ټي
 وي چینل ته. ما هم په دغه اساس پنځه کاله وړاندې د پښتو ټي
 وي چینل لپاره هلې ځلې پیل کړې او ځمکه می پیدا کړه بیا مې
 پرې ابادي وکړه او د وخت د تقاضو سره سم او هماهنگ الات
 مو پیدا کړل او د تجربه کارو او تعلیم یافته زلمیو یوه ډله مو
 برابره کړه، چې درې کاله کې دغه پروسه سرته ورسیده او بیا څه
 د پاسه دوه کالونه وړاندې ژوندون ازمايشي نشرات پیل کړل،
 چې دورانیه یې اول دوه ساعته بیا څلور بیا اته او اوس مهال
 څلیرشت ساعت ته ورسیده، زمونږ په خپرونو کې ادبی،
 مذهبي، اسلامي، کلتوري، تعلیمي، هنري، سیاسي او د
 ژوندون په هر اړخ بحثونه کیږي او ژوندون لومړی ټلي ویزیوني
 شبکه ده، چې خپل دفتر خپل الات. ځانگړي ماموران او
 کارمندان لري، چې ټول تعلیم یافته او د نوي دور د ټیکنالوژۍ
 څخه د گټې جوگه دي.

یون صاحب وویل چې ما د خپل کار شروع په څلورسوه
 ډالرو کړې وه او اوس مهال زمونږ اداره په سلو کې اتیا فیصده
 ضرورتونه پوره کوي. پاتې د ملگرو په مرستو سرته رسوو او د

تلي ويزيوني شبکې ټول مصرفونه زمونږ پښتانه ملگري پوره کوي چې زه يې د خپلې ژبې او کلتور سره د دغې مينې قدر کوم. يون صيب وويل چې زمونږ هدف د پښتون قوم بيدارول باسواده کول او د جنگونو څخه ژغورل دي او مونږ پخپلو سپڅلو مقصدونو کې بريالي شوي يو، اگر چې په دې لار کې مونږ د بېلابېلو ستونزو سره مخ يو او د گواښونو لاندې يو. هر وخت مو سرته خطر دی خو بيا هم خپل کار مو په چټکتيا سره روان ساتلی دی،

ما ويل يون صيب تاسو د ملي تحريک په نوم يو گوند هم جوړ کړی دی. د دې موخه څه ده؟

نو يون صيب وويل چې په موجوده وخت کې پښتانه تار تار دي. د دوی راغونډول او په سياسي عمل او د بيا رغونې په کارونو کې برخمن کول په راتلونکيو ټولټاکنو کې د دوی درول او ارزښت زمونږ بنيادی مقاصد دی. او تر اوسه پورې زرگونو ځوانانو زمونږ سره په ملي تحريک کې غړيتوب ترلاسه کړی دی او ډير په تيزۍ سره په وړاندې روان دی چې په راتلونکيو صدارتي ټاکنو کې به يو مناسب پښتون مشرتابه ته خپله رايي ورکوي.

یون صیب وویل چې تحریک به د افغانستان کورنیو او ټولې نړۍ کې مشیتو پښتون د ستونزو هوارې لپاره وخت په وخت سمینارونه، بحثونه او په لویه پیمانه غونډې کوي، چې د نړۍ د هر ملک نه به ورته پښتانه پوهان رابللی شي او د خپلو ستونزو د هوارې لپاره به خپل فکر زموږ سره شریکوي، ده وویل چې د نن پښتون قوم بنیادي مسله د تعلیم، نشتوالی، د پردې جنګ کورته راوړل او خپل منځي اختلافات دي چې موږ به د دغو مسلو د هوارولو لپاره هر لږ هڅې کوو د لږ او بر پښتون ستونزې یو شان دي باید په یوه ځله د خپلو ستونزو د هوارولو لپاره کار وکړو،

د یون صیب په خیال د افغانستان او سیمې د جنګ ختمولو لپاره هم دغه بنیادي تګلاره ده. ده وویل چې اولس مشرحامد کرزی حاضر وخت د شمالي ټلوالې د اثرلاندې دی او د پښتون قوم او ژبې لپاره یې هیڅ کار نه دی کړی او د نورو قومونو او ژبو خدمت ته یې کار ویلی دی،

یون صیب دا هم وویل چې په راتلونکیو ولسمشریزو ټاکنو کې باید د افغان کډوالو لپاره د رایې ورکولو موقعې برابرې کړي شي، چې دغسې به فایده پښتون

ولسمشر ته ورسې، ولی چې په خارج کې زیات پښتانه کډوال
مشته دي.

ده دا هم وویل چې زموږ په اطرافو کې پښتانه اباد دي چې
دوی د بعضې قوتونو له خوا د تعلیم څخه بې برخې ساتلی شي
او پردي جنگونه پرې تپلی شي خو خپل پښتانه هم په دغه جرم
کې ورسره ککړ دي. کوم خلک چې تعلیم وکړي هغوی کابل او
اروپا ته لاړشي د آرامۍ ژوند تیروي او عام وگړي جنگونو او
جهالت کې پریږدي. باید دغه ټول وگړي باسواده او له جنگونو
څخه وژغورلی شي.

ده وویل طالبان او نور مخالفین باید په سیاسي عمل کې
برخه واخلي او د هېواد لپاره خدمت وکړي.

ده وویل چې ماد ۳۵ نه زیات کتابونه په بېلابېلو
موضوعاتو لیکلي دي. باید دغه ولوستل شي. چې هر چا ته
خپله څه ښکاره شي، ده زیاته کړه، چې د افغانستان دولت ته
پکار دي چې د افغان کډوالو لپاره زمینه برابره کړي ترڅو دوی
خپل هېواد ته واپس راشي او نور د پردو د غلامۍ څخه نجات
ومومي. ده زیاته کړه چې ملي تحریک به د ټول افغان ملت د دده

کړو او سوکالۍ لپاره کار کوي او ژوندون ټلو بزیون به یې د لارې مشال وي باید پښتانه په دغه رڼا کې خپل مرام ته ځان ورسوي، ځکه چې د ملي تحریک هر زلمي سره د علم رڼا ده او رڼا هره تیاره لرې کوي، تمبوي او تنبستوي یې د جنگ څخه کرکه او نفرت کوي د امن او مینې اخوت او صداقت پر چار کوي او د خپل گران افغانستان د بیا ودانۍ او د زلمي کهول د تربیت مسولیت په غاړه لري، او خپل افغان ملت د جنگونو د غذاب څخه ژغوري.

استاد یون وویل چې ټول افغان ملت ته زما دا پیغام دی چې ملي تحریک د بیرغ لاندې راجمع شي، ترڅو د نړۍ د نورو قومونو په څیر خوشحاله او سوکاله ژوند تیر کړو او د جنگونو څخه نجات ومومو.

په هر صورت له استاد یون څخه مو لږ وخت غوښتلی و، خو چار یې ښه چې ترڅو پورې می پوښتنې کولی په اطمینان سره یې ورته ځوابونه ویل خو ما سره د هغوی د مصروفیاتو او د راتلونکیو میلمنو د انتظار احساس و، ځکه چې ورسره خبرې رالاندې کړې وې. خو په دغه دوران کې خبرشوم چې یون صیب په پېښور کې هم ډیر وخت تیر کړی دی او د ده لهجه او کړه وړه بیخي پېښوري وو. د دې نه علاوه هم یو شمیر خارجي

هېوادونو ته يې سفرونه کړي دي. د رښتيا خبره داده چې ډير
مناسب او موزون شخصيت دی. بلکه داسې به ووايم چې:

د جينۍ رنگ د درايڼو دی

که مرگي پرېښود د کابل منه به شينه

که چېرې افغان ملت په ده راتول شي نو ډېر ښه مثبت سوچ لري
او د افغانستان جنگونو ته د پای ټکی کېښودلی او ملت له
سو کالۍ سره مخ کولی شي.

پای

له كوتله تر كابله

فيروز خان صادق

د افغانستان ملي تحريك
www.melitahrik.com

د خپرونو لړۍ: ۳۳

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library